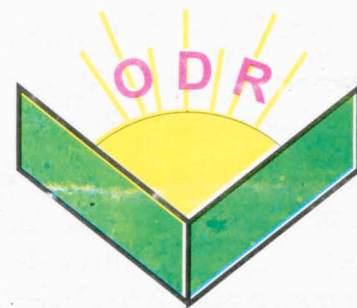

WRZEŚIEN 9 (132)1999

ISSN 1233-8494

DORADZTWO ROLNICZE

CENA 1 zł

W GRABANOWIE

Święta Planów!

Radzyń 12 IX 99

Międzyrzec 12 IX 99

Parczew 18-19 IX 99

Blżej Unii...

*Polski rząd zapewnił Brukselę,

że przyjęcie przez Polskę unijnej polityki handlowej po przystąpieniu do Unii Europejskiej nie będzie mogło być podstawą do żądania przez jakikolwiek kraj od Brukseli rekompensat za pogorszenie warunków handlu. Dotychczas między innymi Stany Zjednoczone i Rosja sygnalizowały, że po przystąpieniu Polski do UE wystąpią o odszkodowania z tego tytułu.

* Bronisław Geremek przedstawił w Luksemburgu ministrom spraw zagranicznych krajów Unii Europejskiej kompleksowy plan zasadniczego przyspieszenia przez rząd i Sejm prac nad dostosowaniem prawa i gospodarki do rozwiązań europejskich. Rząd ma nadzieję do końca roku zamknąć rozmowy w dziedzinach: swobodny przepływ towarów, równa konkurencja, prawo spółek i własność intelektualna, unia celna oraz polityka audiowizualna.

* W połowie czerwca odbyło się w Warszawie spotkanie ekspertów z 5 krajów kandydujących do Unii Europejskiej, które jest uzupełnieniem konferencji na szczęblu ministrów finansów tych państw. Omawiano przede wszystkim kwestię przygotowania przez kandydatów dokumentów o nazwie "Średniookresowe priorytety polityki gospodarczej przed przystąpieniem do UE, które każdy z tych krajów musi przedstawić stronie unijnej.

* Dziesięć krajów Europy Środkowo-Wschodniej zwiększyło swój udział w handlu z UE o 9,7%. Region ten stał się drugim partnerem handlowym UE po USA (20%).

* Komisja Europejska opublikowała ankietę, z której wynika, że 43% mieszkańców Unii Europejskiej opowiada się za przystąpieniem Polski do UE, a 35% jest temu przeciwna. Najmniejsze poparcie mamy w Austrii - 17% i w Niemczech - 33%.

a największe w Danii - 71%.

* Rząd RP postanowił, że Polska wystąpi do Unii Europejskiej prawdopodobnie o 18-letni okres przejściowy przed wprowadzeniem swobodnego zakupu ziemi rolnej i działek rekreacyjnych przez mieszkańców krajów Unii Europejskiej i 6-cio letni okres przejściowy na swobodny zakup gruntów pod inwestycje. Węgrzy natomiast wystąpili o utrzymanie przez 10 lat okresu przejściowego na swobodny zakup ziemi rolnej i 5 lat - pozarolnej, a Estończycy i Słowacy zgadzają się na swobodną sprzedaż gruntów z dniem przystąpienia do Unii.

* Od przyszłego roku wartość darowizn Unii Europejskiej dla Polski będzie bliska miliarda euro rocznie, zmieni się bowiem zasady funkcjonowania PHARE i zostaną utworzone dwa nowe programy: ISPA (na budowę autostrad i szybkich linii kolejowych oraz na ochronę środowiska) oraz SAPARD (na rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich).

* Unia złożyła Polsce propozycję obustronnego zlikwidowania ceł i dopłat do eksportu żywności w ramach stopniowo powiększanych kontyngentów, co prowadziło do pełnej liberalizacji wymiany żywności w ciągu 8-10 lat. Do tej pory Bruksela była oporna na większe otwarcie rynku Unii Europejskiej dla polskiego eksportu żywności.

* Według Komisji Europejskiej tylko 3-5 z prawie 30 wystawionych na sprzedaż polskich hut ma szansę na znalezienie w przewidywanym czasie zagranicznego nabywcy, a drugie tyle będzie w stanie oprzeć się konkurencji w Jednolitym Rynku.

* Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego w Polsce jest 2,5 raza mniejsza niż w Unii Europejskiej. To nie jest może szokująca różnica, ale problem w tym, że dużych gospodarstw o powierzchni ponad 20 ha jest w naszym kraju zaledwie 4,1% i użytkują one niecałe 25% gruntów, a w Unii Europejskiej gospodarstwa o powierzchni 20 ha użytkują prawie 80% ziemi.

Spis treści str.

Blżej Unii.....	2
By mogli, chcieli i potrafili kształtować swoją rzeczywistość.....	3
Jeszcze o rzepaku.....	4
Pytania do Dyrektora.....	5
Nowości z Polic.....	7
Wznowienie pożyczki, 1ała przedsiębiorczość.....	9
Kredyt agroturystyka w gospodarstwie rolnym.....	9
Konserwant do zakiszania pasz objętościowych - MICROSIL.....	10
Transakcje produktami rolnymi na giełdach towarowych.....	11
Mikropożyczki dla mieszkańców wsi i małych miast.....	12
Zakładanie plantacji porzeczek czarnych.....	13
Przechowywanie ziemniaków w kopcach i piwnicach.....	14
BHP przy zbiorze okopowych...	15
Oferta sprzedaży materiału siewnego - zboża ozime - jesień 1999.....	16
System skupu sbóz z dopłatą ARR dla producenta.....	17
Produkcja tuczników mięsnych..	18
Warzywa dyniowate w żywieniu rodziny.....	19
Ze wspomnień praktykanta.....	20
Dożynki Wojewódzkie w powiecie łukowskim.....	21
Wpływ pasz z użytków zielonych na koszty produkcji zwierzęcej..	22
Porady pszczelarskie.....	22

By mogli, chcieli i potrafili kształtować swoją rzeczywistość

Obszar wiejski nie jest tylko miejscem produkcji rolnej. Statut WODR zobowiązuje nas do działania we wszystkich dziedzinach życia na wsi. ODR-y powinny zajmować się nie tylko problemami producentów, ale wszystkich mieszkańców.

Z tej sytuacji wynika zwiększenie roli i zakresu doradztwa rolniczego, a to z kolei pociąga za sobą konieczność zmian w WODR. Ośrodki mają wprowadzić wieloletnie doświadczenia, ale obciążone są pewnym schematyzmem i zrutynowanym działaniem. Aby Ośrodki podołały wprowadzeniu koniecznych zmian na obszarach wiejskich, powinny je zacząć od siebie.

Cele strategiczne Ośrodka

Ośrodki Doradztwa Rolniczego powinny realizować równorzędnie dwa cele. Pierwszy z nich to realizacja polityki państwa na terenach wiejskich, między innymi przygotowanie wejścia Polski do UE. Drugi - spełnianie oczekiwań mieszkańców wsi; są przecież nie tylko naszymi klientami, ale w pewnym sensie pracodawcami. Jesteśmy bowiem państwową firmą konsultingową funkcjonującą za pieniądze podatników. Oba te cele kierują się wspólną ideą: podwyższenia standardu życia na wsi.

Marketing mix

Obszary wiejskie są miejscem produkcji rolnej. Zadaniem doradców pozostanie dalej wdrażanie nowoczesnych metod gospodarowania. Produkt musi być coraz lepszy, oczekiwania konsumentów są bowiem coraz wyższe.

Mamy jednak świadomość, że warunkiem sukcesu rolnika jest korzystna cena, w której zawarte będą nie tylko koszty, ale dochód, wynagrodzenie za pracę. Zadaniem WODR-u jest nie tylko doradztwo ekonomiczne, ale informacja rynkowa.

Obok samej technologii ważnym zagadnieniem jest dystrybucja na

dobrze zorganizowanym rynku. W zakres tego problemu wchodzi między innymi koncentracja w grupach producenckich, zawieranie kontraktów. Rolnicy muszą otrzymać od naszych doradców fachową pomoc prawną.

Czwartym wreszcie elementem na drodze do sukcesu jest promocja. Ta oczywista zasada funkcjonująca w innych gałęziach gospodarki, w rolnictwie jest dotychczas jakby nieobecna. Powinna towarzyszyć obecności na rynku produktu (zwłaszcza nowego), wdrażać nawyki żywieniowe itp.

Tę zasadę marketingu mix: „produkt - cena - dystrybucja - promocja” będziemy propagować wśród rolników.

We wszystkich naszych działaniach wszechobecna powinna być problematyka Unii Europejskiej. Możemy różnie oceniać naszą rolę obecności w tej strukturze, jednak Polska nie ma innej możliwości zaistnienia gospodarczego w świecie. Warunki dyktują Stany Zjednoczone, „Tygrysy” Dalekiego Wschodu a w naszym rejonie globu - Unia Europejska. Z żadną z tych potęg nie jesteśmy w stanie konkurować samodzielnie.

Doradcy powiatowi

Do spotkania z rzeczywistością unijną na obszarach wiejskich pracownicy ODR-ów muszą być rzetelnie przygotowani po to, żeby przygotowywać mieszkańców wsi. Najbliżej rolnika będą powiatowe zespoły naszych doradców. To oni, specjaliści w konkretnej dziedzinie, będą godnymi partnerami dla dobrych producentów. Musimy skończyć z pojęciem „doradcy ogólnorolnego”. Skład specjalistów dobrać precyzyjnie, by odpowiadał

specyfice powiatu.

Biuro Informacji Rynkowej

Stwierdziłmy, że doradztwo dotyczące powinno zarówno informować o aktualnej sytuacji na rynku jak i jego prognozowania. Rozpoczynamy budowę regionalnego Biura Informacji Rynkowej w Lublinie. Tymi pracami kieruje mgr inż. Alina Syp. Będzie ono koordynowało pracę ekonomistów w czterech naszych oddziałach a także wykorzystywało wiadomości i dane uzyskane przez tych specjalistów po to, żeby przetworzyć je w serwis dotyczący prognoz rynkowych. Jest to zadanie złożone, obciążone dużym ryzykiem, ale konieczne.

Dlatego w większym niż dotychczas stopniu korzystać pragniemy ze specjalistycznej wiedzy teoretycznej. Jednym z głównych zadań zastępcy dyrektora WODR doktora inż. Mariana Panasiewicza jest rozwijanie kontaktów Ośrodka z Instytutami, Akademiemi Rolniczymi i Szkołą Główną Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie a także, w miarę potrzeby i możliwości, z podobnymi ośrodkami za granicą. Bez tego trudno mówić o precyzyjnym rozpoznaniu rynku dla potrzeb naszych rolników.

Dział Aktywizacji Mieszkańców Obszarów Wiejskich

Obszary wiejskie, jak powiedzieliśmy na wstępie, to nie tylko teren produkcji rolnej. Są także miejscem życia rodzin, których członkowie pracują również w innych zawodach, którzy uczą się, spędzają wolny czas, dożywają starości. Zmiany na wsi, które następują już obecnie, jeszcze przed wejściem Polski do UE, dotyczą wszystkich mieszkańców obszarów wiejskich. Co więcej, przeobrażenia te wiązać się będą

z odejściem części rolników z małych gospodarstw do innych zawodów. Ktoś musi im podać rękę.

Na bazie WGD będą budowane w oddziałach WODR w Sitnie, Końskowoli i Rejowcu (w Grabanowie zajęto się tym wcześniej) nowe działy Aktywizacji Mieszkańców Obszarów Wiejskich. Wiejskie gospodarstwo domowe pozostanie w kręgu zainteresowań doradców. Jednak trzeba wyjść z zagrody i w obszarze wiejskim dostrzec większe możliwości. W tereny te należy wpisać nowe funkcje. Zajmą się tym nowi doradcy; trudno byłoby specjalistom od przydomowych ogródków, dietyki, czy nawet agroturystyki przedstawić się nagle na problemy przedsiębiorczości.

Naszym zadaniem jest przekonanie mieszkańców wsi, którzy stoją przed koniecznością zmiany zawodu, że mogą zając się usługami, turystyką wiejską, przetwórstwem, handlem a także pracą poza miejscem zamieszkania. Potrzebna jest pomoc w wejściu na rynek pracy, w tworzeniu nowych miejsc pracy.

Dlatego bardzo pożądana jest tu współpraca z Rejonowymi biurami Pracy. Posiadają one środki, doświadczenie w przeprowadzaniu różnych szkoleń, by zwiększyć szanse bezrobotnego na rynku pracy. My natomiast mamy lepsze rozezanie, większą wiedzę na temat sytuacji mieszkańców wsi; po prostu - znamy ludzi.

Liczymy na młodych

Nowy dział Aktywizacji Mieszkańców Obszarów Wiejskich powinien zająć się młodzieżą. Najszybciej możemy oczekiwać zmian, jeśli zajmiemy się młodą generacją. Ona właśnie jest najbardziej wyuczalna. Dlatego wejdziemy we współpracę ze szkołami od podstawowych począwszy, na wyższych skończywszy. Będziemy się starali wpłynąć na zmianę programów szkół rolniczych. Absolwenci niektórych z nich zwiększają wydatnie szeregi bezrobotnych. Wspomożemy samorząd i organizacje społeczne

Jeszcze o rzepaku

W tym roku wyprodukowano w Europie za dużo rzepaku. Ceny spadły drastycznie, w Polsce dochodziło do protestów rolników w Kruszwicy, Nowym Dworze, Szamotułach. Także na Lubelszczyźnie powstał konflikt między plantatorami a zakładami „BOLMAR” Tłuszcze Roślinne S.A. w Bodaczkowie gdzie 51% akcji pozostaje w rękach amerykańskich. Żniwa rzepakowe zakończone, ceny kształtowały się znacznie poniżej kosztów produkcji.

Trzeba spokojnie zastanowić się, co było tego przyczyną i jak w przyszłości unikać podobnych sytuacji nie tylko na rynku rzepakowym. Niech rozmowa z Prezesem Lubelskiej Izby Rolniczej Robertem Jakubcem zapoczątkuje na łamach naszego miesięcznika dyskusję na ten temat.

Prosimy, Panie Prezesie o komentarz do tegorocznej sytuacji na rynku rzepakowym w naszym regionie.

ne w zwalczaniu patologii społecznej, zwłaszcza uzależnień, będziemy mieć swój udział w inicjowaniu życia kulturalnego na wsi. Istnieje niezliczona liczba sposobów by uaktywnić ludzi i środowiska. Być może zaczniemy pracę w nowym dziale swoistą „burzą mózgow”, by wybrać problemy najpilniejsze i metody najlepiej służące mieszkańcom wsi.

*

Pragniemy, by poczuli się wreszcie gospodarzami u siebie wszyscy na wsi: zarówno rolnicy - profesjonaliści, jak handlowcy, przetwórcy i rzemieślnicy. Stanie się tak, gdy stwierdzą, że mogą, chcą i potrafią kształtować swoją rzeczywistość. Wtedy obszar wiejski przestanie być ciągłym polem bitwy różnych organizacji, również politycznych, na którym „mięsem armatnim” jest zawsze rolnik.

*mgr inż Adam Urbaś
Dyrektor WODR*

W roku 1995-6 zasiano rzepaku o 30-40% mniej niż obecnie. Przyszła ostra zima, w całym kraju rzepak wymarził. W 97 r. ogromna powódź na zachodzie i południu zniszczyła plony. Zakłady tłuszczowe musiały surowiec importować. W następnym roku, w pierwszym dniu skupu podniosły cenę na 950 zł i płaciły w dniu dostawy. Wobec tego w roku następnym powierzchnia uprawy rzepaku wzrosła prawie o połowę. Zima na przełomie lat 98-99 nie spowodowała wymarzeń. Mimo to „BOLMAR” podpisał z rolnikami rekordową ilość umów na rzepak jary: zakontraktował prawie 10 tys ha. Prawdopodobnie chodziło o maksymalne zwiększenie produkcji po to, żeby potem dyktować cenę. Wprawdzie zakłady w Bodaczkowie mają zakontraktowane około 75 tys. ton surowca i mniej więcej tyle przerabiają, jednak w całej Polsce występuje przewaga podaży nad popytem.

Dlatego w kwietniu „BOLMAR” zaproponował do umów z rolnikami aneks, który zapowiedział znacząco obniżkę ceny.

Z inicjatywy Izby Rolniczej zaczynają się negocjacje, które można opatrzyć wspólnym hasłem „papier wszystko przyjmie”.

„Samoobrona”, „S”RI, Kółka Rolnicze popierają rolników. Na skutek protestu zorganizowanego pod siedzibą „BOLMARU” dochodzi do dwudniowych rozmów Zarządu Spółki ze Związkami. Z końcem czerwca zostaje podpisane porozumienie. Wydaje się, że sprawa jest załatwiona.

9 lipca rozpoczyna się skup. Przyjeżdżają pierwsi rolnicy z rzepakiem. Pamiętamy, co było: porozumień sprzed dwunastu dni nie realizowano. Rolnikom podsuwano aneksy kwietniowe, które zostały oprotestowane i anulowane niedawnymi negocjacjami. Następne spotkania związków zawodowych i Zarządu spółki, następne porozumienie i aneks numer dwa - znowu nic nie dają: rolnikom w punktach skupu podsuwa się w dalszym ciągu niekorzystny aneks z kwietnia.

Następna runda odbywa się z udziałem Wicewojewody Lubelskiego Tomasza Flisa.

20 lipca zasiada on do rozmowy z Zarządem i z Dyrektorem Generalnym. Bierze pod uwagę złą kondycję finanso-

wą zakładu, na którą powołują się jego reprezentanci. Rolnicy jednak, zdaniem Wojewody, powinni uzyskać cenę przynajmniej pokrywająca koszty produkcji czyli 820-850 zł za tonę po to, żeby mieć pieniądze na wznowienie produkcji w roku przyszłym. „BOLMAR” proponuje 620 zł za tonę.

W tym roku firma zarobi duże pieniądze na skupie po cenie zaniżonej, ale z czego będzie produkować na przyszły rok? Rozmawiałem z setkami rolników; żaden nie decyduje się siać rzepaku w przyszłym roku.

Może właśnie o to chodzi? Te wahania cen będące w dużej mierze wynikiem spekulacji właścicieli firm skupujących surowiec działają destrukcyjnie na nasze rolnictwo. Jak temu zapobiec?

Plantatorzy rzepaku w Polsce muszą wypracować wspólną strategię wobec zakładów tłuszczowych skupujących surowiec. Przede wszystkim powinni produkować tylko tyle, ile przerabiają te zakłady. Nadprodukcja jest bowiem podstawą do zaniżania ceny. Obserwowaliśmy ten mechanizm z początkiem roku na rynku wieprzowym.

Czy nie sądzi Pan Prezes, że rolnicy powinni korzystać z doradztwa opartego na profesjonalnym prognozowaniu rynku?

Takiego doradztwa u nas nie ma. Prognozowanie produkcji i docieranie z informacją do rolników jest dziś jeszcze niezorganizowane. Natomiast producent powinien być związany wiarygodną umową z odbiorcą.

Jednak, jak obserwowaliśmy to w kilku ostatnich tygodniach odbiorca bywa nierzetelny. Zachodzi obawa, że taka polityka spółki z przewagą kapitału obcego obliczona jest na wyeliminowanie producentów polskich i otwarcie możliwości zbytu rolnikom spoza Polski.

Oczywiście. Prywatyzacja polskich zakładów tłuszczowych, w których pakiet kontrolny przeszedł w ręce kapitału zachodniego daje już dziś efekty. A tu słyszymy o zamiarach prywatyzowania cukrowni.

Rolnicy ponoszą duże straty materialne. Czy Spółka odpowie za to przed sądem?

Izba Rolnicza nie zostawiła rolników własnemu losowi. Umowa cywilnoprawna i aneksy wysłane przez „BOLMAR” do rolników w kwietniu - są zgodne z prawem. Istnieje bowiem możliwość zaproponowania przez jedną ze stron zmiany warunków tej umowy. Do zmiany dochodzi, jeśli druga strona ją zaakceptuje. W naszym przypadku podpisywanie aneksu odbywało się pod przymusem. Szantażem jest przecież zapowiedź odbioru rzepaku dopiero w połowie roku następnego - jeśli rolnik aneksu nie podpisze. W tej chwili zbieramy adresy wszystkich, którzy zostali zmuszeni do podpisania aneksu i udzielimy pomocy prawnej każdemu rolnikowi, który będzie sobie tego życzył.

Dużo czasu minie, zanim sprawiedliwości stanie się zadość. Na razie powstaje pytanie, czy potrafimy stworzyć konkurencyjny rynek zbytu rzepaku tak, by zacząć się uniezależniać od „BOLMARU” - monopolisty po wschodniej stronie Wisły. Podobny problem mają też inne regiony Polski. Mogłyby wreszcie powstawać nieduże zakłady produkujące z rzepaku olej napędowy. Mówi się o tym od dziesięciu lat.

Rzeczywiście, technologia nie jest skomplikowana, ani urządzenia zbyt drogie. Jednak koszt produkcji takiego paliwa jest znacznie wyższy od tradycyjnego oleju napędowego. Gdyby paliwo rzepakowe było zwolnione z 70% akcyzy, wtedy wytrzymałoby konkurencję. Pozostaje jeszcze sprawa dostępu do etanolu, niezbędnego przy produkcji oleju. Jeśli te dwa problemy zostaną rozwiązane ustawowo, stworzy się warunki do powstawania tego typu zakładów na wsi polskiej. Takie rozwiązania w krajach Unii Europejskiej stosuje się, nie musimy wymyślać niczego nowego.

Osobnym zagadnieniem pozostaje taki system asekuracji, który skutecznie zabezpieczy rolnika przed wahaniami cen na rynku. Do tego tematu, sądzę, warto wrócić. Na razie - dziękuję, Panie Prezesie, za rozmowę.

rozmawiała Anna Truskolaska

Pytania do Dyrektora

Chcemy, by pismo nasze służyło komunikowaniu się WODR z rolnikami i wszystkimi innymi, którym bliskie są sprawy mieszkańców terenów wiejskich. Specjalnie cenny byłby kontakt między Czytelnikami a Dyrektorem WODR. Stawiajcie Państwo pytania, On będzie się starał na nie odpowiedzieć. Otwieramy rubrykę „Pytania do Dyrektora”.

A oto pierwsze z nich:

Czy Pan Dyrektor będzie wnioskował do Wojewody o powołanie Rady Społecznej, podobnej tym, które funkcjonowały przy Wojewódzkich Ośrodkach Doradztwa Rolniczego?

Będę wnioskował do Wojewody o zezwolenie na powołanie doradczego zespołu ekspertów służącego rozwiązywaniu konkretnych problemów mnie i moim pracownikom. Przyszedł czas na kontakt z ludźmi, którzy będą profesjonalnie rozstrzygać poszczególne, często bardzo wąskie zagadnienia. Za tę pracę otrzymywać będą gratyfikacje.

Ocen społecznych, politycznych mamy bardzo dużo. Rządki wpływają one na merytoryczny poziom rozwiązywania zagadnień. Społeczną Radę uważam za zbędny relikw.

Nawozy z Polic

- dodaj, by pomnożyć plon

POLIFOSKA
POLIMAG
POLIDAP+
+ mocznik

Skoncentrowane nawozy granulowane z Polic to cenne źródło makro- i mikrośladników doskonale przyswajalnych przez rośliny. Aby Twoje uprawy dały obfity plon o wysokiej jakości, stosuj zawsze **przedsiewnie** lub **pożłownie** Polifoski, Polimagi, Polidap. Szeroka gama składników, m.in. N, P, K, Mg, S, Fe, gwarantuje roślinom komfort wzrostu, poprawia zimotrwałość, odporność na stres wodny, choroby i szkodniki. By zwiększyć plon i podnieść zawartość białka, dodaj **pożłownie** mocznik.

Rachunek jest prosty: trzeba dodać, by pomnożyć plon.

Police - dobre na każdym polu.

Zakłady Chemiczne Police SA

ul. Kuźnicka 1, 72-010 Police

Biuro Sprzedaży Krajowej, tel.: (091) 317 4303, fax: (091) 317 4772

Nowości z Polic

Zakłady Chemiczne „POLICE” S.A. przedstawiały dotychczas tradycyjnie zawartość składników pokarmowych w nawozach, ograniczając informację do zawartości azotu, fosforu i potasu (podstawowych makroskładników), w niektórych nawozach także magnezu. Dotychczas jedynym nawozem w którym deklarowano zawartość siarki jest POLIFOSKA 12 NPKMgS 12-12-12-2-11.

Oczekiwania rolnictwa odnośnie składu chemicznego nawozów ulegają w ostatnich latach dużym zmianom. Coraz bardziej poszukiwane są nawozy zawierające dodatkowo inne drugorzędne makroskładniki pokarmowe - wapń, **magnez, siarka** oraz żelazo i inne mikroelementy. Im nawóz zawiera szerszą gamę składników pokarmowych, tym bardziej jest doceniany i staje się nawozem bardziej uniwersalnym. Oczekiwaniom tym staramy się sprostać i właśnie takimi zaletami charakteryzują się nawozy wieloskładnikowe z Polic. Praktycznie wszystkie nawozy wieloskładnikowe z Polic zawierają bardzo ważny składnik pokarmowy - siarkę.

Siarka jest jednym z niezbędnych składników pokarmowych, bez której nie istniałoby życie. Pobierana jest przez rośliny w dużych ilościach, często tak dużych jak fosfor. Jest jednym z podstawowych składników białka, niektórych witamin i enzymów. Siarka decyduje o prawidłowym rozwoju roślin, poprawia jakość biologiczną białka (m. in. wzrasta udział aminokwasów egzogennych) i jakość plonów poprzez obniżanie zawartości szkodliwych azotanów w roślinach, polepsza walory smakowe, a także zwiększa odporność roślin na choroby i szkodniki oraz na wyleganie.

Do prawidłowego rozwoju rośliny potrzebują wielu składników pokarmowych. W ostatnich latach, wzrósł udział nawozów „czystych”, o wysokiej koncentracji bardzo dobrze przyswajalnych podstawowych składników pokarmowych, ale najczęściej o bardzo niskiej zawartości siarki, powodując zubożenie gleb z tego składnika.

Innym bardzo ważnym czynnikiem powodującym obniżanie zasobności gleb w siarkę jest znacznie mniejsza ilość siarki emitowanej przez przemysł, która w postaci opadów atmosferycznych, określanych jako „kwaśne deszcze” była dostarczana glebie i roślinom. Zmniejsza się także ilość spalane go węgla, bogatego w siarkę. Źródłem siarki dla roślin może być próchnica glebowa oraz nawozy organiczne i mineralne. Jak wszystkim wiadomo, w Polsce jest mało gleb o wysokiej zawartości próchnicy i stosuje się coraz mniej nawozów organicznych.

Niedobory siarki występują częściej na terenach oddalonych od ośrodków przemysłowych i miast, na glebach lżejszych, piaszczystych, o niskiej zawartości próchnicy, czyli w warunkach gdzie siarka ulega łatwo wymywaniu. W wielu rejonach wzrosła powierzchnia, a w związku z tym częstotliwość uprawy roślin pobierających bardzo dużo siarki, np. rzepak.

Stąd obserwuje się coraz częściej wysoką efektywność nawożenia siarką, pomimo braku wyraźnych objawów niedoboru siarki na roślinach. Widoczne objawy niedoboru ujawniają się na roślinach dopiero przy bardzo dużym niedoborze składnika pokarmowego. Wcześniej występuje spadek ilości i jakości plonu. Wskazują na to analizy chemiczne, określające „utajone niedobory”. Objawy niedoboru siarki są podobne jak niedoboru azotu, ale występują przede wszystkim na młodych częściach roślin, podczas gdy niedobory azotu na starszych. Rośliny stają się blade, występuje jasnozielone zabarwienie krawędzi liścia, tkanki na nerwach są jeszcze zielone, liście sztywne, kruche, mniejsze. Ograniczony jest wzrost roślin, gorsze kwitnienie i w konsekwencji plonowanie. Im wyższe stosuje się dawki NPK, w tym głównie azotu, tym rośliny więcej pobierają siarki i tym częściej niedobór siarki może ograniczać plonowanie. **Nie jest możliwe prawidłowe działanie plonotwórcze azotu bez dobrego zaopatrzenia rośliny w siarkę.** Dla większości roślin stosunek azotu do siarki powinien wynosić 10:1, a dla roślin o dużych potrzebach względem siarki stosunek N:S powinien wynosić do 7:1 lub nawet 5:1.

Najbardziej narażony na niedobór siarki jest rzepak, który pobiera ponad 50 kg S z ha. Już młode rośliny mają jasnozielone zabarwienie krawędzi liści, następnie liście robią się marmurkowane, sztywne, kruche, o

pokroju tyżkowatym. Wykształcają się mniejsze kwiaty, barwy jasnożółtej i jako mniej atrakcyjne dla owadów - zapylenie jest gorsze. Mniejsza jest również liczba i wielkość łuszczyn, czyli niższy plon nasion.

Wysoką efektywność siarki uzyskuje się także na użytkach zielonych położonych na glebach organicznych. Wzrasta udział roślin motylkowatych i aktywność bakterii brodawkowych, zwiększa się efektywność nawożenia azotem. Stosując np. wczesną wiosną Polifoskę 12 (NPKMgS 12-12-12-2-11), czyli zawierającą 11% siarki (S) uzyskuje się nie tylko wyższy plon siana, ale także o znacznie lepszej jakości.

Nie wszystkie rośliny mają równe wymagania względem siarki. Najwięcej siarki, ponad 50 kg S z ha, pobiera rzepak i rośliny kapustne, chrzan, cebula, czosnek; mniej, od 20 do 50 kg S z ha, pobierają rośliny motylkowate i burak cukrowy oraz pastewny; najmniej, poniżej 20 kg S z ha, pobierają zboża, trawy, kukurydza i ziemniak. Nawozy wieloskładnikowe z Zakładów Chemicznych „POLICE” S.A., dostarczają znaczącej w bilansie nawożenia ilości siarki. I tak nawozami zawierającymi siarkę są:

POLIDAP	NPS 18-46-2
POLIFOSKA 6	NPKS 6-20-30-3
POLIFOSKA 8	NPKS 8-24-24-4
POLIFOSKA 11	NPKS 11-22-16-8
POLIFOSKA 13	NPKS 13-13-21-5
POLIFOSKA 15+Mg	NPKMgS 15-15-15-2-5
POLIMAG 305	NPKMgS 5-16-24-8-3
POLIMAG 306	NPKMgS 6-19-19-8-2
POLIMAG 309	NPKMgS 9-17-12-8-6
Nawóz wieloskładnikowy	NPKS 12-24-12-9
Nawóz wieloskładnikowy	NPKS 8-24-8-5
Nawóz wieloskładnikowy	NPKS 8-24-16-5

Powyższe, bardzo ogólne informacje wskazują o roli siarki w rolnictwie. Stosowanie nawozów z Polic pozwala zapobiegać takim niedoborom. Przypomnieć należy, że konsekwencją niedoborów danego pierwiastka jest zawsze niższa efektywność działania innych składników pokarmowych, w tym głównie azotu.

W tych szczegółach, dotyczących między innymi zawartości dodatkowych składników pokarmowych, takich jak magnez, siarka, żelazo, itd., nie zawsze deklarowanych na opakowaniach, kryją się przyczyny wysokiej efektywności przyrodniczej nawozów z Zakładów Chemicznych „POLICE” S.A. Dlatego dobre plony uzyskać można stosując nawozy z Polic.

Nowością na najbliższy jesienny sezon nawozowy będzie nawóz **POLIMAG 405**, o składzie **NPKMgS 5-10-20-6-4**, czyli 5% azotu, 10% fosforu (P_2O_5), 20% potasu (K_2O), 6% magnezu (MgO) i 4% siarki (S). Nawóz szczególnie polecany do nawożenia zbóż, roślin okopowych i przemysłowych oraz warzyw w gruncie na glebach uboższych w potas i magnez, a szczególnie w gospodarstwach na lżejszych glebach i gdzie nie stosuje się lub stosuje się bardzo mało obornika. Nawóz ten cechować się będzie bardzo korzystną, promocyjną ceną.

Zastosuj te nawozy, aby pomnożyć plon!

Zapraszamy do fabrycznych punktów sprzedaży.

Adam Grześkowiak

Zakłady Chemiczne „POLICE” S A

Ogłoszenia

Jan Pawlikowski zam. Przychody gm. Międzyrzec P.

Tel. 37-111-20

Sprzedam jałówkę cielną

Tel. (083) 35-131-78

Sprzedam maszynę MZC-4A z prasą

Sprzedam dom drewniany w dobrym stanie

Tel. 356-14-04 – rano lub po 20

*Do sprzedaży jałóWKi hodowlane wysoko-
cielne rasy HF oraz EH z dolewem krwi
Powyżej 50 % HF*

Antoni Korzeniwski zam. Międzyrzec

ul. Łosicka 22, tel. 37-16-708

Sprzedam siewnik zbożowy Poznaniak,

Plug 5-skib.szer. 150 cm. Kultywator- 280 czm

Wzniesienie pożyczki „Mała przedsiębiorczość”

Pożyczka zaproponowana przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa przeznaczona jest dla osób fizycznych bądź prawnych prowadzących lub podejmujących pozarolniczą działalność gospodarczą w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich na przedsięwzięcia tworzące nowe stałe miejsca pracy. O pożyczkę mogą ubiegać się podmioty, które w momencie składania wniosku do banku zatrudniają maksymalnie 50 osób.

Pomoc Agencji może być przyznana pod warunkiem posiadania przez wnioskodawcę środków własnych w wysokości 30% kosztów przedsięwzięcia i nie może być większa niż 10 000 zł na jedno nowe miejsce pracy powstające w wyniku realizacji przedsięwzięcia. Pożycz-

ka nie może przekraczać 60 000 zł dla jednego podmiotu. Gdy ktoś skorzystał wcześniej z pożyczki i nie wyczerpał 60 000 zł limitu, może ponownie ubiegać się o tę formę pomocy do wysokości limitu.

Dopuszcza się możliwość przeznaczenia do 50% udzielonej pożyczki na sfinansowanie środków obrotowych potrzebnych do uruchomienia przedsięwzięcia.

Splata pożyczki musi nastąpić przed upływem 3 lat od daty jej udzielenia z możliwością uzyskania 12 miesięcznego okresu karencji. Pożyczka jest nieoprocentowana, pożyczkobiorca ponosi koszt prowizji bankowej.

Utworzenie nowych miejsc pracy musi nastąpić po podpisaniu umowy z bankiem, nie później niż w ciągu 30 dni od dnia, w którym bank stawia do dyspozycji pożyczkobiorcy ostatnią transzę pożyczki.

W przypadku tworzenia nowych miejsc pracy w miastach

położonych na terenie gmin miejsko-wiejskich, co najmniej 50% nowo zatrudnionych musi na stałe zamieszkiwać na terenach wiejskich.

Pożyczkobiorca jest zobowiązany utrzymać zaplanowany stan zatrudnienia łącznie z nowo utworzonymi miejscami pracy przez okres trwania spłaty pożyczki.

Ze środków tej pożyczki możliwe jest sfinansowanie utworzenia miejsca pracy dla osoby fizycznej rozpoczynającej pozarolniczą działalność gospodarczą tzw. samozatrudnienie.

Ubiegający się o niniejszą pożyczkę składa w banku wspólnie z Agencją wnioski na formularzu wg wzoru określonego przez Prezesa Agencji wraz z planem przedsięwzięcia zgodnym z wymogami banku i innymi żądanymi przez bank dokumentami.

Krystyna Laskowska

Kredyt agroturystyka w gospodarstwie rolnym.

Kredyt na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych w rolnictwie, przetwórstwie rolno-spożywczym i usługach dla rolnictwa (smbol IP) może zostać udzielony również na przedsięwzięcia inwestycyjne dotyczące agroturystyki w gospodarstwie rolnym. Za uzyskane środki można:

- Dokonywać adaptacji i remontu budynków mieszkalnych i gospodarskich jeżeli będą one służyły świadczeniu usług turystycznych,
- modernizować budynki mieszkalne, w tym np. zakładać kanalizację, CO, doprowadzać wodę i gaz,
- urządzać pola namiotowe, w tym sanitariaty i doprowadzenie wody.

Kredyt może zostać udzielony pod warunkiem, że agroturystyka w gospodarstwie rolnym będzie prowadzona:

- głównie w oparciu o własne zasoby siły roboczej, bez zatrudniania stałych pracowników najemnych,
- co najmniej do czasu spłaty zaciągniętego kredytu,
- w gospodarstwie rolnym, w którym prowadzona jest jednocześnie produkcja rolnicza,
- rolnik ukończył przeszkolenie w zakresie prowadzenia agroturystyki.

Działalność agroturystyczna w gospodarstwie rolnym powinna stanowić dodatkowe źródło dochodu dla rolnika i jego rodziny przez co wspomagać działalność rolniczą w tym gospodarstwie. Nie jest więc możliwe preferencyjne kredytowanie agroturystyki przy zaprzestaniu produkcji rolniczej w gospodarstwie.

Warunki kredytowania:

- kwota kredytu objętego dopłatami Agencji nie może przekroczyć

80% wartości nakładów inwestycyjnych na gospodarstwo rolne, na działalność w zakresie agroturystyki, nie więcej jednak niż 500 tys. zł

- maksymalny okres kredytowania wynosi 8 lat z możliwością karencji w spłacie kapitału do 2 lat,
- o kredyt nie mogą ubiegać się emeryci i renciści.

Procedura ubiegania się o kredyt obejmuje przygotowanie planu przedsięwzięcia inwestycyjnego, uzyskanie pozytywnej opinii ośrodka doradztwa rolniczego właściwego dla miejsca realizacji przedsięwzięcia. Wniosek o kredyt należy złożyć w banku wraz z planem przedsięwzięcia i opinią ODR oraz z kompletem innych dokumentów wymaganych przez ten bank.

Wybrała Krystyna Laskowska

Stacja Hodowli i Unasieniania Zwierząt w Bydgoszczy
Oddział Terenowy w Zamościu
Zakład w Białce

zaprasza do współpracy hodowców trzody chlewnej
 posiadających przynajmniej 5 loch.

Proponujemy samodzielne wykonywanie przez
 hodowcę zabiegów unasieniania
 loch we własnej chlewni.

Zakład w Białce zapewni:

- nasienie knurów ras :pbz, wbp, hampshire, pietrain,
 oraz krzyżówek ras mięsnych o wysokiej wartości hodowlanej
- przeszkolenie w zakresie wykonywania zabiegu unasieniania lochy,
- pomoc we właściwym doborze ras do krzyżowania i
 nowoczesnych kierunków produkcji.

Cena 1 porcji nasienia knura wraz ze sprzętem niezbędnym
 do wykonania zabiegu inseminacji wynosi 6,60 zł.

Zainteresowanych hodowców prosimy o skontaktowanie się
 z zakładem w Białce.

Nasz adres: Zakład Unasieniania Zwierząt w Białce
 21-320 Bedlno
 tel. 352 08 21, 352 08 11, fax 352 52 08

Zespół Doradztwa Rolniczego w Parczewie
 organizuje w dniach 18-19 IX 1999r. na Stadionie Miejskim
 DNI z Doradztwem Rolniczym- Rolnicza Jesień Parczewska.

W programie imprez przewidziana jest:
 Powiatowa Olimpiada Wiedzy o Uni Europejskiej.

Na wystawach obejrzyć będzie można:

- sprzęt rolniczy
- środki do produkcji rolnej.

Odbędzie się atrakcyjny pokaz:

- sprzętu uprawowego
- atestacji opryskiwaczy polowych

Na targach rolnicy będą mogli zaopatrzyć się w:

- materiał siewny
- pasze i komponenty paszowe.

- Nawozy,
- środki ochrony roślin

Ponadto odbędą się wykłady i prelekcje

a także wystawy:

- występy ludowych zespołów artystycznych
- prasy i wydawnictw rolniczych,
- rękodzielnictwa

W czasie targów odbędzie się sprzedaż:

- maszyn
- sprzętu
- pozostałych środków produkcji.

Rozpoczęcie imprezy
w dniu 18.IX 1999r. godz 10⁰⁰

Konserwant do zakiszania pasz objętościowych – MICROSIL

Probiotyczny i ekologiczny konserwant Microsil ma zastosowanie do zakiszania traw i pasz łatwo i
 trudno kiszających się, pasz soczystych oraz CCM i GPS.

Dawkowanie:

Dawkowanie Microsilu na 100 l wody w zależności od rodzaju zakiszanej masy

Materiał przeznaczony do zakiszania	Dawka Microsilu w g/100 l. wody	Ilość zakiszanej masy zielonej w tonach przy udziale 100 litrów roztworu wodnego Microsilu.
1. KUKURYDZA		
-zawartość s.m. 20-25 %	1000	100
-zawartość s.m. 25-30 %	800	100
2. CCM	1000	100
3. GPS	1000	100
4. TRAWY I SIANOKISZONKA		
-zawartość s.m. 26-30 %	1500	100
-zawartość s.m. 30-45 %	1200	100

W handlu są woreczki z folii aluminiowej 100g i 500 g.

Efekty stosowania MICROSILU:

- Ukierunkowuje , poprawia i pogłębia proces kisenia pasz. Zmniejsza ubytki wagowe – w tym straty węglowodanów, białka , i innych biologicznie czynnych substancji np. witamin.
- Skutecznie zapobiega możliwości wystąpienia wtórnej fermentacji lub fermentacji niepożądaney.
- W naturalny sposób zabezpiecza wysoką jakość kiszonki i jej trwałość przez cały rok.
- Zwiększa wartość odżywczą kiszonki.
- Poprawia smakowitość paszy, co korzystnie oddziałuje na zwiększenie pobierania kiszonki.
- Przedłuża okres pobierania kiszonki.

A. Strącicka

W roku 1990 w wyniku przemian, które zaszły w naszym kraju, powstało wiele podmiotów gospodarczych, zawierających w swej nazwie słowo "giełda". W większości są to jednak tylko mniejsze lub większe rynki hurtowe, które niewiele mają wspólnego z giełdą towarową.

Współczesna giełda towarowa to miejsce, w którym dokonuje się transakcji towarami fizycznie nieobecnymi w miejscu obrotu. Przedmiotem kontraktu jest prawo własności produktów, w określonej ilości i jakości, a nie sam towar jako rzecz fizyczna.

Giełda towarowa działa na podstawie precyzyjnie określonych zasad. Podmioty, które mogą dokonywać obrotu, muszą spełniać określone kryteria. Transakcje dokonywane są za pomocą biur maklerskich. Do takich rynków formalnych działających na terenie kraju można zaliczyć w zasadzie jedynie Giełdę Poznańską S.A. oraz Warszawską Giełdę Towarową. Giełdy te pełnią jedynie rolę organizatora a nie uczestnika obrotu. Na ich pakietach poza transakcjami gotówkowymi, można zawrzeć również transakcje opcyjne i terminowe. W przyszłości również przedmiotem obrotu staną się także transakcje typu "futures".

Transakcje rzeczywiste

Transakcje natychmiastowe – zawierane na niemal wszystkich giełdach towarowych w Polsce, oparte są o zasadę licytacji między kupującymi i sprzedającym. Biuro maklerskie wyszukuje towary lub kupca, według określonej w ofercie specyfikacji produktu, pobierając od zrealizowanych transakcji opłatę prowizyjną. Transakcja taka gwarantuje niezwłoczne wydanie towaru, w miejscu określonym w ofercie sprzedaży z równoczesnym wykonaniem płatności przez kupującego.

Transakcje dostawcze – forward: zawierane są w formie umowy, w której sprzedający zobowiązuje się do sprzedaży określonej ilości towarów w umówionym terminie, natomiast kupujący do odebrania towaru i zapłaty kwoty pieniężnej. Umowy te, podobne do

umów kontraktacyjnych (sprzedający nie musi być jednocześnie wytwórcą towaru), w obecnej sytuacji nie są zbyt często zawierane, mimo iż redukują w znaczny sposób ryzyko prowadzonej działalności. Transakcje forward możemy dodatkowo podzielić na:

1 transakcje na załadowanie – sprzedający ma obowiązek załadowania towaru w miejscu wysyłki, w terminie określonym w umowie,

2 transakcje na dostawę – sprzedający ma obowiązek dostarczenia towaru na miejsce, w terminie określonym w dniu zawarcia transakcji.

opcji. Wystawiający w zamian za swą gotowość do dokonania transakcji otrzymuje premię. Cena i termin transakcji jest ustalona w kontrakcie futures.

Rodzaje opcji:

* opcje kupna (coll) – kupujący opcje uzyskuje prawo do zakupu określonej ilości towaru po określonej cenie (cena wykonania opcji) bądź też do rezygnacji z zakupu do określonego terminu.

* opcje sprzedaży (put) – kupujący opcje uzyskuje prawo sprzedaży danej ilości towaru lub rezygnacji z transakcji.

Transakcje produktami rolnymi na giełdach towarowych

Transakcje nierzeczywiste – futures

Cena transakcji zostaje ustalona podczas sesji giełdowej na podstawie złożonych ofert. Termin wykonania określony jest w samym kontakcie. Istotną cechą umowy jest to, że sprzedającym nie musi być wcale wytwórcą lub posiadacz towaru, a kupujący nie musi być ostatecznym odbiorcą. Obie strony umowy mogą w trakcie trwania terminu ulegać zmianie. Prawa z kontraktu można wielokrotnie nabywać i sprzedawać. Nad prawidłowym przebiegiem obrotu kontraktem oraz jego realizacją czuwa izba obrachunkowa, która pobiera zabezpieczenie pieniężne, ustalone bądź jednokrotnie przy zawarciu kontraktu, bądź codziennie wg aktualnych cen giełdowych towaru i rodzaju kontraktu.

Cel i sposób transakcji

W zależności od celu w jakim zawieramy transakcję oraz sposobu realizacji, możemy wyróżnić ich następujące rodzaje:

Spekulacyjne – celem jest osiągnięcie zysku przez wykorzystanie zmiany ceny, nawet kilkukrotną w ciągu dnia sprzedaż i nabywanie kontraktu.

Arbitrażowe – polegają na jednoczesnym zawieraniu transakcji kupna i sprzedaży (najczęściej na różnych giełdach).

Opcje na kontraktach futures – cechą szczególną jest to, iż wystawiający papier wartościowy – opcję ma obowiązek zachowania się w określony sposób: kupić lub sprzedać określoną partię towaru. Posiadacz opcji jest jedynie uprawniony do dokonania transakcji, może jej zaniechać uiszczając cenę wykonania

Asekuracja

Jednym z celów zawierania transakcji giełdowych jest ochrona przed skutkami ryzyka związanego z obrotem towarami rolnymi na giełdzie. Hedging czyli asekuracja, służy zredukowaniu niebezpieczeństwa nieoczekiwanej zmiany ceny kupna lub sprzedaży towarów na rynku gotówkowym (patrz transakcje gotówkowe).

Do tego celu mogą być wykorzystane zarówno same kontrakty futures jak również opcje na kontraktach. Generalnie występują dwa rodzaje transakcji asekurujących:

Hedging krótki (short) – stosowany jest w celu ochrony ceny sprzedaży towaru np.: podejrzewając znaczny spadek cen chcemy ochronić dochód ze sprzedaży zboża, które obecnie (sierpień) kosztuje 500 złotych za tonę. Zboże jednak będziemy mieli do sprzedania dopiero w grudniu. Wystawiamy więc na giełdzie ofertę dla osoby, która zaoferuje nam odbiór zboża w grudniu po 520 złotych za tonę przy czym 500 złotych to oczekiwana przez nas cena, 20 złotych – koszt zawarcia kontraktu. jeżeli już go zawrzemy, wówczas mimo spadku cen zboża do poziomu 400 złotych za tonę nasza sytuacja przedstawiać się będzie następująco:

$520 - 2 \cdot 400 = 100$ – Zaoszczędzili-

śmy w ten sposób 100 złotych osiągając zamieszczony poziom dochodu. W wypadku, gdyby jednak cena w grudniu wzrosła wbrew naszym przewidywaniom, musimy dokonać sprzedaży wg ustaleń kontraktem. W obu wypadkach zyskujemy jednak pewność przyszłych dochodów, co pozwala nam dość dokładnie planować działalność.

Hedging długi (long) – stosowany jest w celu ochrony ceny zakupu towaru np.: Podejrzewamy znaczny wzrost cen zbóż paszowych, które obecnie (sierpień) kosztują 300 złotych na tonę. Zboże jednak chcemy kupić dopiero w grudniu. Wystawiamy na giełdzie ofertę zawarcia kontraktu z osobą, która zaoferuje nam dostawę zboża w grudniu po 280 złotych za tonę przy czym podczas zawarcia kontraktu podnosimy dodatkowo koszt 20 złotych. Mimo wzrostu cen do 400 złotych za tonę w grudniu nasza sytuacja będzie się przedstawiać następująco:

$400 - 280 - 20 = 100$ - Zaoszczędziliśmy w ten sposób 100 złotych. Gdyby jednak wbrew naszym przewidywaniom cena paszy spadła, musimy dokonać jej zakupu wg ceny określonej kontraktem.

Przez cały okres trwania terminu do wykonania kontraktu, mogą ulegać zmianie jego strony. Jeżeli sprawy będą w innym kierunku niż nasze przewidywania, możemy zawsze skorzystać z możliwości sprzedaży swoich praw z kontraktu, oczywiście po cenie określonej przez notowania giełdowe.

Nieco inaczej przedstawia się przebieg spraw w wypadku opcji, tu pamiętać należy o uprawnieniu nabywcy opcji do zrezygnowania z wykonania kontraktu.

Zrozumienie istoty transakcji dokonywanych na rynkach towarowych nie jest łatwe. Nie jest również proste prawidłowe posługiwanie się nimi. Mimo to już w niedługim czasie wszyscy więksi wytwórcy i przetwórcy żywności będą musieli się z nimi zapoznać. Są one bowiem integralną częścią współczesnego rynku płodów rolnych, który w toku historii współtworzyły także polskie giełdy.

Krzysztof Pudetko

Mikropożyczki dla mieszkańców wsi i małych miast

Fundacja Wspomaganie Wsi została utworzona wiosną tego roku w wyniku połączenia Fundacji Wspomaganie Zaopatrzenia Wsi w Wodę i Fundacji Rolniczej. Celem działalności Fundacji jest wspieranie rozwoju terenów wiejskich poprzez edukację mieszkańców wsi oraz pomoc finansową w budowie infrastruktury technicznej i przedsięwzięć tworzących nowe miejsca pracy na wsi.

Program mikropożyczek skierowany jest do bezrobotnych mieszkańców osiedli pegeerowskich, młodzieży wiejskiej oraz rolników, którzy z różnych względów nie mogą uzyskać zadowalającego dochodu z pracy na swoim gospodarstwie. O pożyczkę starać się mogą również osoby zamieszkujące tereny wiejskie, które prowadzą swoje przedsiębiorstwa, ale nie mogą uzyskać pożyczki z banku ze względu na brak zabezpieczeń.

Pożyczkobiorcami mogą być osoby indywidualne lub zorganizowane grupy. Głównym celem tworzenia grup jest umożliwienie ich członkom wzajemnego poręczania sobie pożyczek.

Pożyczkę można otrzymać na:

- produkcje (z wyłączeniem produkcji rolniczej, leśnej i łowiectwa);
- usługi (w tym turystykę, agroturystykę, usługi budowlane i transportowe);
- oraz handel (w tym handel obwoźny).

Mikropożyczki udzielane są w trzech transzach: A, B, i C o wysokości odpowiednio 3, 5 i 10 tys. złotych. Pożyczkobiorca nabywa prawo do ubiegania się o kolejną transzę po zgodnym z przeznaczeniem wykorzystaniu poprzedniej. Oprocentowanie pożyczek wynosi obecnie od 7-13% w zależności od transzy i liczby członków w grupie pożyczkowej. Okres spłaty pożyczki typu A wynosi 12 miesięcy (w tym karencja 2 miesiące), natomiast pożyczek B i C - 24 miesiące (z karencją 2 miesiące). Obsługę programu na poziomie powiatu i gminy zapewniają doradcy pożyczkowi, którzy pracują na zle-

cenie Fundacji. Sa oni w bezpośrednim kontakcie z pożyczkobiorcami, pomagają przy opracowaniu planu przedsięwzięcia, wniosku o pożyczkę, a następnie przy bieżącym rozwiązywaniu problemów związanych z prowadzeniem mini przedsiębiorstwa.

Program jest realizowany we współpracy z władzami samorządowymi, powiatowymi, urzędami pracy lub lokalnymi organizacjami pozarządowymi. Starostwa, zarządy gmin, organizacje lub osoby, która chciałaby wziąć udział w programie powinny zgłosić się (telefonicznie, listownie, faxem) do biura Fundacji. W wypadku osób zainteresowanych pożyczką Fundacja rozpatrzy możliwość organizacji programu na wniosek grupy liczącej co najmniej 10 potencjalnych pożyczkobiorców z jednej gminy.

Fundacja Wspomaganie Wsi; ul. Obózowa 20, 01-161 Warszawa
tel/fax (022) 632 00 76; 632 00 79;
632 13 96; 632 14 84;
632 97 05; e-mail wsfound@pol.pl

(opr. na podstawie ulotek Fundacji Wspomaganie Wsi)

Po sadzonki czarnej porzeczki zapraszają:

Tadeusz Gadamski
Wohyń ul.
Suchowolska 50
tel. (083) 353-01-12
prócz tego: truskawka, malina

Mieczysław Śniezek
Świdnik
Al. Lotników Polskich 231
tel. (081) 468-02-94
porzeczki: czarna, czerwona,
biała, truskawka, malina

Zbigniew Krzewiński
Lublin
ul. Krężnicka 100
tel. (081) 75-00-279
prócz tego: malina, truskawka,
jerzyna, jagoda, borówka, winorośl

Zakładanie plantacji porzeczek czarnych

Atrakcyjna cena szczególnie za owoce porzeczek czarnej w tym sezonie wzbudziła kolejną falę zainteresowań uprawą porzeczek. Zanim przystąpimy do zakładania nowych plantacji należy sobie przypomnieć, że w 1990 r. porzeczek czarna była super opłacalną uprawą, w latach 1992-1995 notowano załamanie rynku na owoce porzeczek czarnej, a od 1996 r. znów stała się uprawą opłacalną. Obecnie obserwuje się wzrost popytu na owoce porzeczek czarnej.

Opłacalność produkcji porzeczek zależy od kilku czynników, tj. ceny skupu, kosztu produkcji i w dużym stopniu od zebranego plonu. Dlatego warto zapoznać się z czynnikami wpływającymi na wydajność tej uprawy. Błędów popełnionych w trakcie zakładania plantacji najczęściej nie będzie można usunąć w czasie jej prowadzenia, a eksploatacja plantacji planowana jest na kilkanaście lat.

Na plonowanie porzeczek mają wpływ warunki siedliska i gleba. Jednym z czynników ograniczających dobre plonowanie porzeczek są częste w naszych warunkach przymrozki w okresie kwitnienia porzeczek. Niskie temperatury uszkadzają słupki, co prowadzi do osypywania się kwiatów z gron. Porzeczek czarne są szczególnie wrażliwe na mróz przed kwitnieniem, w fazie wydłużania się osi kwiatostanów i w czasie kwitnienia. Najkorzystniejszą temperaturą w okresie kwitnienia to 14-16°C. Dlatego **ważną sprawą jest wybór stanowiska.** Mniej narażone na spadki temperatury są wyższe położone tereny równinne, pagórki oraz tereny wokół dużych zbiorników wodnych. Unikamy tzw. zastoisk mrozowych, czyli wszelkich zagłębień terenu, wilgotnych łąk, torfowisk w których gromadzi się zimne powietrze.

Na terenach falistych **ważnym czynnikiem jest tzw. wystawa,** czyli położenie względem stron świata. Dla porzeczek najkorzystniejsze są skłony o wystawie zachodniej, południowo-zachodniej i północno-zachodniej. Najmniej odpowiednie są skłony o wystawie południowej, tam najwcześniej rozpoczyna się wegetacja i występują największe dobowe wahania temperatury, co sprzyja przemarzaniu kwiatów.

Krzewy porzeczek mają płaski, silnie rozgałęziony system korzeniowy, sięgający do głębokości 100-150 cm. Jednak główna masa korzeni znajduje się w wierzchniej warstwie gleby.

Gleba pod plantację porzeczek powinna być żyzna i zasobna w próchnicę. Sadzenie porzeczek na glebach bardzo słabych jest ryzykowne. Gleba powinna mieć dobrą strukturę, która zapewni dostateczną ilość tlenu potrzebnego do prawidłowego funkcjonowania korzeni. Porzeczek nie należy uprawiać na glebach zbyt ciężkich i podmokłych. Poziom wody gruntowej powinien utrzymywać się na głębokości ok. 100 cm, najmniej 75 cm. Nawet okresowe zaleganie za wysokiego poziomu wody gruntowej może doprowadzić do zamierania korzeni, a następnie całych roślin. Zdarza się, że gleba dobra pod uprawy rolnicze może być nieodpowiednia pod uprawę porzeczek ze względu na znajdujące się w jej głębszych warstwach oglejenie, złożę rudawca albo węgla wapnia.

Porzeczek najlepiej rosną i owocują na glebach o odczynie lekko kwaśnym, pH 5,5-6,5. Glebę zbyt kwaśną należy przed sadzeniem plantacji porzeczek wapnować. Jeżeli analiza gleby wykaże oprócz zbyt kwaśnego odczynu również niedobór magnezu, należy zastosować wapno magnezowe.

Wapna nie można stosować jednocześnie z obornikiem.

Przedplonem dla porzeczek mogą być różne rośliny, jak okopowe, zboża, motylkowe, nie dopuszczające do zachwaszczenia i wcześniej zbierane z pola, tak by został czas

na zastosowanie herbicydów i uprawienie pola.

Jeżeli na polu przeznaczonym pod plantację porzeczek występują chwasty trwałe, takie jak mniszek, powój, ostrożeń, pokrzywa, skrzyp, perz, należy je koniecznie zniszczyć przed posadzeniem roślin uprawnych. Po założeniu plantacji, nie ma bezpiecznego, selektywnego sposobu zniszczenia dwuliściennych chwastów trwałych w rzędach roślin.

Do niszczenia uporczywych chwastów dwuliściennych poleca się mieszaninę herbicydów zawierającą **glifosat** (Roundup 360 SL i jego odpowiedniki, np. Avans 330 SL) w dawce 5 l/ha oraz **Chwastox extra 300 SL** w dawce 2,5-3 l/ha. Do zwalczania perzu poleca się preparaty oparte na glifosacie (Roundup, Avans) w dawce 5-6 l/ha. Opryskiwania wykonuje się w okresie intensywnego wzrostu chwastów, na dobrze ulistnione rośliny, przed ich kwitnieniem. Uprawę gleby przeprowadza się nie wcześniej niż po 3-4 tygodniach od opryskania. Po wykonaniu uprawy wskazane jest wysianie gorczycy, którą należy przyorać na zielono, zanim stwardnieją lodygi. Gorczyca pozostawia w glebie substancje hamujące kiełkowanie niektórych gatunków chwastów. Staranne przygotowanie gleby ułatwi walkę z chwastami na młodej plantacji.

Na wszystkich typach gleb **wskazane jest zastosowanie nawożenia organicznego tj. 40-60 t/ha obornika.** Jeżeli w gospodarstwie jest brak obornika można zastosować nawozy zielone (lubin, mieszanki motylkowych, gorczycę). Przed posadzeniem plantacji należy wysiać nawozy fosforowe i potasowe. **Wysokość dawki nawozów mineralnych zależy od zasobności gleby w podstawowe składniki mineralne i od jej zwięzłości, dlatego najbardziej racjonalne jest nawożenie oparte na wynikach chemicznej analizy gleby.** Gdy analiza gleby nie jest wykonana, stosuje się dawki nawozów jak dla gleb o średniej za-

sobności. Z nawozów mineralnych wysiewa się potas w dawce około 150 kg/ha i fosfor 70-80 kg/ha. Po rozsypaniu nawozów potasowo-fosforowych pole należy głęboko zorać i zabronować.

Najodpowiedniejszym terminem sadzenia porzeczek jest jesień, ponieważ gatunek ten wcześniej rozpoczyna vegetację. Rozstawa roślin powinna być dostosowana do maszyn, które będą pracowały na plantacji, a także siły wzrostu roślin oraz gleby. Na małych plantacjach porzeczki sadzi się zazwyczaj przy użyciu szpadli w rozstawie 2-2,5 m x 1-1,5 m. Do zakładania dużych plantacji coraz częściej używa się sadzarek do porzeczek zawieszanych na ciągnikach. Sadzarka umożliwia posadzenie 2 ha plantacji w ciągu 8 godzin. Łącznie z traktorzystą obsługuje ją 3 pracowników. Sadzarka umożliwia głębokie posadzenie krzewów i dobre dociśnięcie ziemi. Przy sadzeniu sadzarką wytycza się tylko pierwszą linię, dalsze rzędy wyznacza znacznik sadzarki.

Plantacje duże do kombajnowego zbioru sadzi się w rozstawie 40-60 cm w rzędzie, natomiast odległość między rzędami może wahać się od 3,5-4,2 m. Szerokość międzyrzędzia zależy od odmiany, żyzności gleby, maszyn i narzędzi pracujących na plantacji. Zakładając plantacje należałoby nadać rzędom kierunek północ-południe, który warunkuje dobre naświetlenie krzewów, jednak bardzo często kształt pola decyduje o kierunku rzędów. Po posadzeniu wszystkie pędy przycina się nad drugim oczkiem od ziemi, ma to na celu przywrócenie równowagi między częścią nadziemną a systemem korzeniowym, który jest uszkodzony podczas wykopywania.

Krzewy porzeczek należy kupować w szkółkach kwalifikowanych, dlatego że dają one gwarancję nabycia zdrowych i wiernych odmianowo sadzonek.

Obecnie na plantacjach towarowych dominują dwie odmiany, tj. Ojebyn i Titania, ale uprawiane są także inne, jak: Triton, Ben Nevis,

Obecnie w Polsce produkcja ziemniaków wynosi 30-35 mln ton, z tego około 25 mln ton przechowywanych jest przez okres od 1 do 9 miesięcy, głównie w kopcach ziemnych i piwnicach, pozostała część w przyrmach technicznych oraz w pomieszczeniach adaptowanych na przechowalnię.

Przechowywanie ziemniaków w kopcach i piwnicach

Tylko niewielka część ziemniaków składowana jest w nowoczesnych obiektach przechowalniczych. W czasie przechowywania dochodzi do straty w masie, poza tym mogą zachodzić niekorzystne zmiany jakościowe, głównie suchej masy, skrobi, witaminy C, zmiana barwy miąższu, obniżenie zdolności do prawidłowego kiełkowania oraz zdrowotności.

Najczęściej przechowuje się je, głównie w gospodarstwach indywidualnych w kopcach i piwnicach. Dotyczy to zarówno ziemniaków paszowych, sadzeniaków, jadalnych i przeznaczonych do przemysłu. Kopce są najmniej przydatne do przechowywania

ziemniaków przeznaczonych do przetwórstwa. Teren na którym mają być usytuowane kopce powinien być równy, suchy, o przepuszczalnym podłożu z odprowadzeniem wód opadowych. W przypadku kopców zagłębionych poziom wód gruntowych nie może przekraczać 1 m a w celu równomiernego nagrzewania kopca od słońca należy usytuować go w kierunku północ-południe.

Pryzmę ziemniaków formujemy na wyrównanym podłożu. Szerokość kopca powinna wynosić 180 cm. Usypywanie przyzmy może odbywać się bezpośrednio z przyczepy lub wywrotki. Po usypaniu przyzma wymaga wyrównania w formę trójkąta o wysokości do 90 cm. Z boku przyzmy na głębokość około 30 cm należy włożyć rurę z PCV do pomiaru temperatury.

Okrycie kopca powinno składać się z dwóch warstw: jesiennej i zimowej. Okrywa jesienna składa się wtedy z warstwy słomy o grubości około 20 cm i ziemi grubości 5-10 cm, ma ona zabezpieczyć przed jesiennymi przymrozkami oraz umożliwić odprowadzenie ciepła i wilgoci. Grzbietu kopca o szerokości 30 cm nie należy obsypywać, gdyż z przyzmy ziemniaków jeszcze w tym czasie odparowuje wilgoć. Użyta słoma powinna być sucha i równomiernie rozłożona na całej powierzchni. Tak wykonany

Ben Lomond. Z nowszych odmian dostępne już są odmiany pochodzenia szkockiego jak: Ben Sarek, Ben Connan, Ben Alder, Ben Tirran oraz dwie nowe odmiany polskie - Tiben i Tisel.

Wybór odmian jest kolejną decyzją, którą należy podjąć przed założeniem plantacji. Odmiany te różnią się między sobą plennością, porą dojrzewania owoców, wzrostem i pokrojem krzewu, wrażliwością na choroby i szkodniki oraz przydatnością dla przetwórstwa. Dlatego nie bez znaczenia jest dobranie odpowiedniej odmiany do warunków glebowych, możliwości ochrony czy sposobu zbioru owoców.

mgr inż. Małgorzata Dudzić
Główny specjalista ds sadownictwa
WODR Lublin Oddział Końskowola

kopiec zabezpiecza ziemniaki od początku zimy, gdy temperatura wewnątrz przyzmy spadnie do 3°C.

Okrywa zimowa składa się z dwóch warstw: słomy o grubości 10-15 cm i ziemi grubości 15 cm. Słoma na warstwę zimową powinna być sucha ale może być gorszej jakości, można ją również zastąpić plewami, zgoninami lub liśćmi. Na zimę kopiec należy obsypać ziemią całkowicie.

Bardzo ważną czynnością podczas przechowywania ziemniaków w kopcu jest kontrola temperatury. Termometr najlepiej umieścić w połowie kopca, zagłębiając go około 20 cm w ziemniaki. W zależności od rodzaju użytkowania temperatura przy przechowywaniu powinna wahać się w granicach od 2 do 8°C. W przypadku spadku temperatury w ciągu doby o 0,5°C należy dodatkowo kopiec przykryć słomą lub innym materiałem izolacyjnym, kontrolując nadal temperaturę.

Przechowywanie w piwnicach jest drugim sposobem przechowywania ziemniaków. Piwnice użytkowane przez rolników indywidualnych mają pojemność na 15-20 ton ziemniaków. Przechowywanie ziemniaków w piwnicy ma tę zaletę, że istnieje możliwość korzystania z nich o każdej porze roku. Wysokość przyzmy ziemniaków w piwnicy powinna wynosić około 120 cm. Wysokość ta związana jest z tym, że wietrzenie w piwnicy odbywa się drogą naturalną. Chłodne powietrze dostaje się otworami wyspowymi i wywietrznikami nad przyzmę ziemniaków i od góry wnika w głąb przyzmy, gdzie następuje wymiana powietrza do głębokości około 100 cm. Zwiększenie wysokości przyzmy w piwnicy do 150 cm jest możliwe przez zastosowanie podłogi ażurowej, umieszczonej 10-15 cm nad podłożem i doprowadzenie powietrza kanałem z zewnątrz. Wadą przechowywania ziemniaków w piwnicach jest brak możliwości wprowadzenia mechanizacji.

Benedykt Lipiński

BHP przy zbiorze roślin okopowych

Zbiór tych roślin jest bardzo pracochłonny. Zastosowanie mechanizacji zmniejsza nakłady robocizny o około 50 %. Należy pamiętać, że bezpieczeństwo pracy z maszynami w bardzo dużym stopniu zależy od ich umiejętnej obsługi. Dlatego, zanim uruchomisz maszynę, dokładnie zapoznaj się z instrukcją obsługi. Instrukcje powinien otrzymać przy zakupie. Jeśli nie jest dość jasno sprecyzowana, zwróć się z prośbą o dodatkowe wyjaśnienia do sprzedawcy względnie do doradcy. Gdy wypożyczasz maszynę, poproś też o instrukcję obsługi względnie o przeszkolenie. Nie uruchamiaj maszyny, jeśli masz jakiegokolwiek wątpliwości.

Aby uniknąć wypadków przy zbiorze okopowych należy przestrzegać następujących zasad:

1. Pracownicy zbierający ziemniaki za kopaczką gwiazdową powinni znajdować się w odległości co najmniej 5 m od niej.
2. Nie powinni znajdować się po stronie rozrzutu ziemniaków, ponieważ rozrzucone są również kamienie, które mogłyby zranić pracowników.
3. Wszystkie naprawy i regulacje należy wykonywać wyłącznie przy wyłączonym napędzie maszyny i po jej zatrzymaniu.
4. Nie wolno pracować bez osłon na WOM i innych napędach.
5. Nie wolno wchodzić na maszynę w czasie pracy i podczas jazdy. (wyjątek stanowi kombajn ziemniaczany, ale wchodzić na pomost kombajnu można tylko podczas postoju - przy tej metodzie zbioru musi być sprawny system łączności pomiędzy traktorzystą, a osobami pracującymi na kombajnie),
6. Nie wolno oczyszczać gwiaz-

dy podczas pracy kopaczki.

7. Nie wolno oczyszczać przenośników łańcuchowych podczas pracy kopaczki przenośnikowej i kombajnu ziemniaczanego.

8. Nie powinieneś pracować maszynami, jeśli odczuwasz jakiegokolwiek dolegliwości lub masz złe samopoczucie.

9. Rób przerwy w pracy, gdyż zmęczenie znacznie obniża sprawność fizyczną.

10. Nie zezwalaj na pracę dzieciom, nawet wtedy gdy wydaje Ci się, że są sprytnie i sprawne, ale w niebezpiecznej sytuacji może zabraknąć doświadczenia i wyobraźni.

11. Zadbaj, aby kobiety nie pracowały na ciągniku, gdyż praca ta jest dla nich szkodliwa.

12. Nie przewoź ludzi w skrzyni rozrzutnika obornika, chyba że wymontujesz wałek przekazu mocy i adapter roztrzasaający, a założysz tylną ścianę skrzyni ładunkowej i siedzenia.

13. Po drogach publicznych przewozić maszyny tylko w położeniu transportowym, zabezpieczając uniesione zespoły przed opadnięciem.

14. Zachować szczególną ostrożność przy łączeniu ciągnika z przyczepą, aby uniknąć zmiążdżenia rąk i wypadnięcia sworznia.

15. Unikaj pracy maszynami na znacznych pochyłościach / większych niż 10 stopni/.

Kupując nowe urządzenie, należy sprawdzić czy jest na nim znak bezpieczeństwa – duża litera B w trójkątnej obwódce. Oznacza się nim sprzęt spełniający wymogi bezpieczeństwa i higieny pracy. Rolniku pamiętaj, że lepiej pomyśleć i zapobiegać wypadkom, niż patrzeć na skutki swego zaniedbania.

Bazyli Filatiuk

Oferta sprzedaży materiału siewnego – zboża ozime jesień 1999-08-26

Rolimpex "S.A. Oddział w Białej Podlaskiej

tel. (083) 342-20-21, 342-20-36

Żyto:

Warko oryg., I ods.

Motto oryg., I ods.

Dańkowskie Złote oryg., I ods.

Dańkowskie Nowe oryg., I ods.

Pszenżyto ozime:

Ugo oryg., I ods.

Bogo oryg., I ods.

Tornado oryg., I ods.

Fidelio oryg., I ods.

Lamberto oryg., I ods.

Pszenica ozima:

Sakwa oryg., I ods.

Kobra oryg., I ods.

Almari oryg., I ods.

Korweta oryg., I ods.

Przedsiębiorstwo Produkcyjno- Handlowe "Centrala Nasienna" Jan Czarnacki

Parczew ul. Szkolna 32,
tel. (083) 354-13-28

Żyto ozime:

Warko I ods.

Motto I odsi.

Pszenżyto ozime:

Tornado I ods.

Fidelio I ods.

Bogo I ods.

Lamberto I ods.

Pszenica ozima:

Kobra I ods.

Korweta I ods.

Istnieje możliwość wymiany na inne
zboże

Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Żminnem,

tel. (083) 354-72-52

Żyto:

Amilo oryg.

Motto I ods.

Pszenżyto ozime:

Fidelio oryg.

Wero I ods.

Pszenica ozima:

Juma I ods.

Centrala nasienna,

Łuków, ul. Warszawska 84a

tel. (025) 798-25-03

Żyto:

Warko I ods.

Wibro I ods.

Dańkowskie Złote I ods.

Pszenżyto ozime:

Tornado I ods.

Tewo I ods.

Prado I ods.

Malno I ods.

Pszenica ozima:

Almari I ods.

Kobra I ods.

Maltanka I ods.

Korweta I ods.

Sakwa I ods.

Zrzeszenie "Siew-Pol" w Czemiernikach,

tel. (083) 351-30-03

Władysław Dobrowolski

Pszenżyto ozime:

Tornado I ods.

Fidelio I ods.

Pszenica ozima:

Mikon I ods.

Gospodarstwo Rolno-Nasienne, Zaliszczce,

tel. (083) 379-51-66

Andrzej Kiryluk

Pszenżyto ozime:

Fidelio oryg.

Tornado I ods.

Pszenica Ozima:

Sakwa I ods.

Przedsiębiorstwo Nasienne Andrzej

Bącik, Jeleniec

tel. 09039948

Materiał siewny zbóż ozimych

Gospodarstwo Nasienne,

Leszek Niewęglowski,

Klębów, tel. 3518143

Żyto ozime:

Dańkowskie Złote oryg.

Pszenżyto ozime:

Tornado I ods.

Fidelio I ods.

Pszenica ozima:

Roma I ods.

Gospodarstwo Rolne, Łukowce,

Marian Potiopa

tel. (083) 341-03-82

Żyto ozime:

Motto I ods.

Wibro I ods.

Pszenica ozima:

Fidelio oryg.

Gospodarstwo Nasienne, Szóstka,

Marian Szabaciuk

tel. (083) 372-11-08

Pszenżyto ozime:

Fidelio oryg.

P.U.H. "Dragrol", Stanisław Dragan

tel. Sklep Polubicze Dworskie

tel. (083) 378-25-29

Żyto:

Motto

Pszenżyto ozime:

Almo

Marko

Pszenica ozima:

Sakwa

Elena

Adam Suchodolski, Świdry 87

tel. Kom. 090621714

Pszenżyto ozime:

Fidelio oryg

Pszenica ozima:

Kobra okw

Przedsiębiorstwo Nasiennno-Han- dlowe "Ziemlux" Sp. z o.o.

Łuków, ul. Warszawska 81

tel. (025) 7982141

Materiał siewny zbóż ozimych

Tornado I ods.

Fidelio I ods.

Pszenica ozima:

Roma I ods.

Hurtowania Środków Ochrony Roślin w Białej Podlaskiej,

ul. Brzeska 158,

tel. (083) 343-81-86

Krystyna Kuczyńska

Żyto ozime:

Marder – żyto mieszańcowe

Materiał siewny pszenic

System skupu zbóż z dopłatą A. R. R. Dla producenta

CENY SKUPU MINIMALNE	
PSZENICA	- 450 zł/DT
ŻYTO	- 320 zł/DT
MINUS POTRĄCENIA ZA NADMIERNĄ WILGOTNOŚĆ I ZANIECZYSZCZENIA	

Dostawa z dokumentami *)

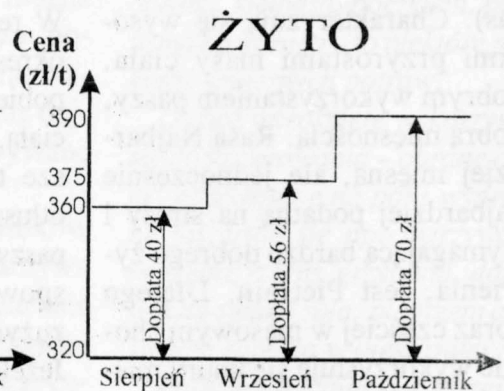
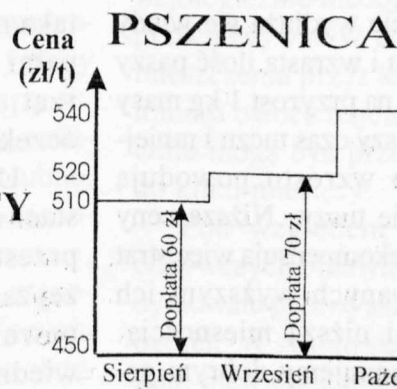

PO DOPLATĘ A.R.R. Z DOKUMENTAMI ***)

PLATNOŚĆ

W TERMINIE DO 14 DNI PO DOSTAWIE POWINIEN OTRZYMAĆ NALEŻNOŚĆ ZA DOSTARCZONE ZBOŻE

PLATNOŚĆ DOPLATY A.R.R. DO 30 DNI NAJPOŹNIEJ 15 GRUDNIA

- *) Przy dostawie zboża należy przedstawić następujące dokumenty
1. Oświadczenie producenta, że wyprodukowane zboże pochodzi z jego gospodarstwa ze zbiorów 1999r.
  2. Dokument stwierdzający tożsamość producenta.
- ***) W przypadku gdy cena skupu pszenicy przekroczy poziom 450zł/t. A cena skupu żyta poziom 320 zł/t. bezpośrednie dopłaty należne producentowi w danym miesiącu będą pomniejszone o nadwyżkę ponad dopuszczalny poziom.
- ****) Przy zgłoszeniu się po dopłatę A.R.R. do banku należy posiadać następujące dokumenty:
1. dowód zapłaty za zboże z napisem "Skup z dopłatą A.R.R. dla producenta"
  2. dowód dostawy zboża.
  3. oświadczenie producenta że wyprodukowane zboże pochodzi z jego gospodarstwa ze zbiorów 1999r.
  4. Dokument stwierdzający tożsamość producenta.

Produkcja tuczników mięsnych

Klasyfikacja tusz wieprzowych według systemu EUROP wymusza na producentach trzody chlewnej produkcję tuczników o wysokiej mięsności. Wiąże się to ściśle z opłacalnością produkcji. Tylko uzyskanie mięsności na poziomie powyżej 50 % daje gwarancję produkcji opłacalnej. Wielu rolników takie wyniki już osiąga, ale jest jeszcze sporo gospodarstw produkujących tuczniaki o zawartości mięsa w tuszy 42 – 45 %.

Mięsność trzody chlewnej zależy od wielu czynników, ale dwa najważniejsze i nierozdzielnie ze sobą związane to genetyka i żywienie.

Najbardziej przydatne do produkcji tuczników mięsnych są stosowane z pozycji matki loszki polskich ras białych, tj. Wielkiej Białej Polskiej, Polskiej Białej Zwistouchy oraz pochodzące z krzyżowania tych ras, dające dużo prosiąt w miocie i dobrze je odchowują. Z pozycji ojca natomiast wskazane są knury ras mięsnych (Pietrain, Hampshire, Duroc, linia 890 i 990 oraz knury mieszańce tych ras). Charakteryzują się wysokimi przyrostami masy ciała, dobrym wykorzystaniem paszy, dobrą mięsnością. Rasą Najbardziej mięsną, ale jednocześnie najbardziej podatną na stresy i wymagającą bardzo dobrego żywienia, jest Pietrain. Dlatego coraz częściej w masowym chowie wykorzystuje się knury mieszańce z tą rasą, które są znacznie mniej podatne na stresy, a nieznacznie tylko ustępują pod względem mięsności czystej rasie Pietrain. Chcąc zachować wysoką wartość genetyczną stada podstawowego nie wolno pozostawiać do dalszego chowu zwierząt pochodzących z takiego krzyżowania. Wszystkie prosięta powinny być przeznaczone wyłącznie na tucz.

Drugim czynnikiem bezpośrednio wpływającym na mięsność jest żywienie. Tylko dobrze zbilansowana pod względem zawartości wszystkich niezbędnych składników pokarmowych dawka paszy, pozwoli na pełne uzewnętrznienie się możliwości genetycznych tuczników. Często zdarza się, że przy niskiej cenie skupu, rolnicy poszukują oszczędności w kosztach pasz wysokobiałkowych. Tymczasem tańszy koncentrat nie przynosi oczekiwanych efektów najczęściej nie jest tak dobry jak droższy, co wynika z kosztów surowców użytych do jego produkcji. W rezultacie wydłuża się wtedy okres tuczu i wzrasta ilość paszy pobieranej na przyrost 1 kg masy ciała. Dłuższy czas tuczu i mniejsze tempo wzrostu powodują otluszczenie tuszy. Niższe ceny paszy nie rekompensują więc strat spowodowanych wyższym ich zużyciem i niższą mięsnością. Jeżeli dysponujemy dobrym genetycznie materiałem do tuczu i chcemy wyprodukować tuczniaki o wysokiej mięsności, powinniśmy je żywić paszami z udziałem koncentratów wysokiej jakości stosowanymi zgodnie z recepturami opracowanymi przez producenta. Tylko wtedy możemy być pewni, że wyprodukowana przez nas mieszanka ma parametry zgodne z zapotrzebowaniem zwierząt.

Bardziej pracochłonne jest sporządzanie mieszanek paszowych w oparciu o zboża i inne komponenty białkowe, poekstrakcyjne śruty sojowa lub rzepakowa, mączki zwierzęce oraz nasiona roślin strączkowych. Sporządzając taką mieszankę należałoby najpierw przeprowadzić dokładną analizę wartości posiadanych surowców, a następnie opracować recepturę mieszanki, dostosowaną do potrzeb tuczników. Układanie receptury w oparciu o przyjęte średnie wartości poszczególnych pasz może być obarczone błędem i taka mieszanka nie pokryje w pełni zapotrzebowania zwierząt, a więc nie przyniesie oczekiwanych korzyści.

Uzyskanie efektów w postaci wysokiej mięsności, przy przestrzeganiu podanych wyżej zasad jest możliwe, gdy zapewnimy zwierzętom odpowiednie warunki środowiskowe. Bardzo istotna jest odpowiednia temperatura w chlewni oraz stały dostęp zwierząt do świeżej i czystej wody. Dlatego należy pamiętać, że sprawnie działająca wentylacja i odpowiednie wyposażenie chlewni także wpływa na końcowy efekt tuczu.

Czesława Mirczewska

Warzywa dyniowate w żywieniu rodziny

W grupie warzyw dyniowatych wyróżniamy gatunki szeroko rozpowszechnione w uprawie i żywieniu: ogórek i dynia olbrzymia. Natomiast cukinia, kabaczek, dynia makaronowa, patison, kawon i melon są mniej popularne, uprawiane tylko amatorsko w ogrodach przydomowych. Ich spożycie jest małe. Kawony i melony ze względu na wysokie wymagania cieplne udają się tylko pod osłonami. Pozostałe zaś wychodzą bardzo dobrze w uprawie gruntowej i zasługują na większe wykorzystanie w żywieniu.

W latach 1984 – 1987 jako specjalistka wiejskiego gospodarstwa domowego prowadziłam demonstracje w gospodarstwach przydomowych w terenie nt. uprawa warzyw mało znanych. Uzyskałam dobre wyniki w uprawie cukinii, kabaczka, patisona i dyni makaronowej. Równocześnie z zebranych owoców były prowadzone pokazy żywieniowe i wystawy z uwzględnieniem tych warzyw.

Warzywa dyniowate to rośliny jednoroczne. Są ciepłolubne, wymagają gleb żyznych, zasobnych w składniki pokarmowe, wilgotnych, o pH 6 – 7, stanowisk nasłonecznionych. Uprawia się je w pierwszym roku po obroniku lub kompoście. Ze względu na płytkie korzenie się wszystkie dyniowate wymagają gleb zatrzymujących wodę. Konieczne jest też podlewanie w okresach braku opadów. Najlepszym przedplonem są warzywa strączkowe, korzeniowe i buraki. Warzywa z tej grupy źle znoszą przesadzanie, dlatego uprawia się je z siewu bezpośrednio do gruntu lub z rozsady produkowanej w

doniczkach. Odpowiedni termin siewu to połowa maja, pierwszy zbiór przypada na I połowę lipca a zbiory trwają do przymrozków. Lepszy i wcześniejszy plon uzyskamy stosując przykrycie bezpośrednio po siewie włókniną, którą zdejmujemy na początku kwitnienia.

Cechą charakterystyczną omawianych warzyw dyniowatych jest to, że zbiera się owoce nie w pełni dojrzałe, są wtedy najsmaczniejsze, chociaż zawierają mniejsze ilości składników odżywczych. Częsty zbiór owoców niewyrośniętych sprzyja zawiązywaniu się następnych a wtedy plon owoców jest większy. Ze względu na dużą ilość owoców zebranych z jednej rośliny, zwykle na działce, dla potrzeb rodziny 4 – 5 osobowej wystarczy po 2 – 3 rośliny z danego gatunku. Aby uniknąć krzyżowania się poszczególnych odmian dyni zwyczajnej należy je siać w ogrodzie oddalone od siebie. Owoce fizjologicznie niedojrzałe można przechowywać w chłodnym pomieszczeniu przez kilka dni. Natomiast owoce fizjologicznie dojrzałe mogą być przechowywane do kilku miesięcy.

Pod względem składników odżywczych omawiane warzywa dyniowate przewyższają znacznie ogórek. W swoim składzie zawierają: niewielkie ilości białka, cukry, witaminę C, witaminy z grupy B, karoteny i składniki mineralne: wapń, potas, fosfor, magnez i żelazo. W nasionach dojrzałych (pestkach) znajdują się tłuszcze. W porównaniu z ogórkiem charakteryzują się też: wyższym plonem, dłuższym okresem zbioru, są mniej wrażliwe na niekorzystne warunki klimatyczne, mniej podatne na choroby. Uważa się je za warzywa ekolo-

giczne z powodu mniejszej ilości zabiegów ochronnych i, że nie kumulują metali ciężkich.

Z warzyw dyniowatych przygotowuje się wiele atrakcyjnych potraw, co urozmaica nam jadłospis. Można też konserwować je na okres zimowy.

Wykorzystanie w żywieniu.

Cukinia:

W sprzedaży są odmiany o owocach ciemnozielonych, jasnozielonych i żółtych. Bardzo młode owoce mogą być spożywane na surowo – pokrojone w cienkie plastry, osolone, doprawione kwaskiem cytrynowym lub sokiem z cytryny i pozostawione na około 1 godziny w lodówce a następnie polane sosem winegret lub oliwą są dobrą surówką do potraw mięsnych. Starsze ale niezbyt dojrzałe można gotować w wodzie i po odcedzeniu polać masłem i bułką tartą. Smażone cienkie plastry, panierowane w jajku i bułce tartej; smażona, pokrojona w kostkę cukinia z dodatkami: cebulą, papryką, pomidorami, kielbasą, boczkiem, podawana na gorąco – to niektóre przykłady smacznych potraw.

Owoce wyrośnięte wykorzystuje się do faszerowania – obrane owoce, przekrojone na pół i wydrążone faszeruje się np. warzywami, mięsem z ryżem, grzybami, doprawia do smaku solą, pieprzem a następnie zapieka w piekarniku.

Polecam też placki z tartej cukinii na słodko lub ostro. Do tartej cukinii można dodać taką samą ilość tartych ziemniaków i dalej przygotować tak jak placki ziemniaczane.

Młode owoce nadają się na przetwory – do marynowania, konserwowania lub kwaszenia, podobnie jak ogórki. Można też z innymi dodatkami: cebulą, tartą marchwią, natką pietruszki przygotować sałatkę na zimę.

dołączając olej, ocet, cukier, sól a następnie pasteryzować około 20 minut w słojach.

Dynia makaronowa:

Do spożycia dynię gotuje się w całości. Jeżeli chcemy wykorzystać nasiona – pestki, które nadają się do spożycia – wówczas przed gotowaniem wydrążamy pestki a owoc gotujemy w osolonej wodzie około 50 minut. Po ugotowaniu należy przekroić ją na pół i wydobyć miąższ, który rozdzieliła się na makaron. Ma on mały smak i przed podaniem należy go polać sosem np. pikantnym pomidorowym lub majonezowym albo słodkim waniliowym w zależności od upodobań smakowych. Można też polać makaronik masłem stopionym z bułką tartą lub przygotować z innymi dodatkami np. warzywami, kiełbasą czy boczkiem. Może być dodawany do zup mlecznych.

Kabaczek:

Przygotowuje się go podobnie jak cukinię. Popularny i smaczny jest bigos z kabaczką – do podsmażonej na tłuszczu cebuli dodaje się kolejno wydrążony i pokrojony w kostkę kabaczek, pokrojoną kiełbasę i boczek, sparzone i obrane ze skórki pokrojone pomidory, przyprawy a pod koniec zaprawia zasmażką z mąki. Nie polecam kabaczką kwaszonego ale konserwowo smakuje dobrze.

Patison:

Owoce nadają się do bezpośredniego spożycia i do przetwórstwa. Mają też walory dekoracyjne. Owoce niedojrzałe mają miękką, delikatną skórę, nie trzeba ich obierać. Owoce dojrzałe fizjologicznie mają tak twardą skórę, że trudno się je obiera. Dlatego gotuje się je w całości i dopiero ugotowane obiera. Z patisonów przygotowuje się wiele atrakcyj-

nych potraw. Faszerowane jak cukinie są nie tylko smaczne ale też dekoracyjne. Gotowane z wody i polane masłem z bułką tartą nie ustępują w smaku kalafiorom. Przygotowuje się z nich frytki, podobnie jak z ziemniaków. Do konserwowania w całości nadają się owoce bardzo małe o średnicy 4 – 6 cm, starsze można pokroić na kawałki lub plastry albo pasteryzować z innymi warzywami i spożywać jak sałatki.

Opracowanie: Bożena Warda

Ze wspomnień praktykanta

Zawsze chciałam pojechać do Szwajcarii. Moim marzeniem było zobaczyć ośnieżone szczyty szwajcarskich Alp i sprawdzić, czy rzeczywiście szwajcarskie sery mają tak duże dziury jak się powszechnie uważa. Jak wiadomo, niektóre marzenia się spełniają, spełniły się także i moje. Znalazłam się w Szwajcarii na czteromiesięcznej praktyce.

Dzięki temu, że byłam studentką uczelni rolniczej, miałam możliwość wyjechania na praktykę zagraniczną. Mogąc wybierać pomiędzy Anglią, Niemcami, Szwajcarią i Holandią wybrałam oczywiście Szwajcarię.

Po długiej i wyczerpującej podróży znalazłam się w Zurichu. W umówionym miejscu czekał na mnie mój gospodarz, który już wcześniej zaoferował się, że odbierze mnie z dworca. Po dwudziestu minutach jazdy serpentynami drogi Zurich – Zug znaleźliśmy się w Sellenburen. Tutaj właśnie mieszkali państwo Mag-

dalena i Robert Sidlirowie, u których miałam odbywać swoją praktykę. Po przywitaniu i wzajemnych prezentacjach mogłam wreszcie odpocząć po podróży. Chyba po raz pierwszy w życiu spałam ponad 12 godzin. Dopiero następnego dnia poznałam pociechy państwa Sidler - Roberta juniora i Christopha. Oglądanie gospodarstwa rozpoczęłam od zwiedzenia domu. Moim przewodnikiem była oczywiście Magdalena. Pierwszą rzeczą, która rzuciła mi się w oczy było bardzo skromne umeblowanie. We wszystkich pomieszczeniach stały tylko niezbędne sprzęty. Jedyne kuchnia nie różniła się niczym od tej, jaką miałam w domu z tym może wyjątkiem, że była duża, przestronna i wyposażona we wszystkie sprzęty, o jakich nowoczesna gospodyni może tylko zamarzyć. Oprócz tego w kuchni znajdował się jeszcze piec chlebowy, w którym raz w tygodniu Magdalena piekła chleb. Gdy powiedziałam jej, że nigdy w życiu nie widziałam, jak się piecze chleb obiecała mi, że w piątek będę mogła jej w tym pomóc.

Wraz z nadejściem piątku w domu dało się zauważyć pewne poruszenie. Gospodyni od samego rana krzątała się po kuchni przygotowując wszystko do południowego wypieku. Ja dzielnie jej w tym pomagałam, starając się przy tym wypytać ją o recepturę na chlebowe ciasto. Nie robiła z tego tajemnicy, wręcz przeciwnie, z wielką chęcią podała mi przepis na chleb w szwajcarskim wydaniu. Chleb wyszedł naprawdę smaczny. Nazajutrz, od samego rana trwały prace przy pieczeniu bułek, tzw. zopfów, które o godzinie 9 leżały już na półkach w sklepiku i czekały na kupców. Oprócz chleba i owych

bułek można było jeszcze kupić konfitury domowej roboty, kompoty, soki oraz różnego rodzaju kwaśne dodatki do obiadu. Do nabycia było tu również mleko, warzywa, owoce, jajka – wszystko wyprodukowane w gospodarstwie państwa Sidlerów. Magdalena suszyła również jabłka, płatki róży, kwiat lipy, pakowała to w ładne woreczki i również sprzedawała. Gdy zbliżały się Święta Bożego Narodzenia wyrabiała przepiękne słomiane ozdoby na choinkę i to też wędrowało na półki w sklepiku. Pomimo tego, iż produkty te były sporo droższe od tych, które można było kupić w dużych marketach, momentalnie je rozchwytywano. Nie przeszkadzało nawet to, że sklepik położony był na uboczu. Może warto pomyśleć o takim przedsięwzięciu i u nas?

Jeśli są państwo ciekawi tego, jak funkcjonowało gospodarstwo rolne u państwa Sidlerów – zapraszam do przeczytania następnego odcinka "Ze wspomnień praktykanta"

Agnieszka Połynko

specjalista ds. agroturystyki i ekologii

DOŻYNKI WOJEWÓDZKIE W POWIECIE ŁUKOWSKIM

W niedzielę, w dniu 29.08.1999r. odbyło się w Krzywdzie wojewódzkie święto plonów.

Obiekty Sportu i Rekreacji zapęłniły się licznymi delegacjami rolników z całej Lubelszczyzny. Wśród wielu gości oficjalnych znaleźli się między innymi: wicemarszałek Sejmu

– **Franciszek Stefanik**, senatorowie – **Krzysztof Głuchowski** i **Stanisław Konarski**, marszałek Krajowego Sejmiku Chłopów Polskich – poseł **Zdzisław Podkański**, poseł **Wiktor Osik**, przedstawiciel prezydenta RP – prof. **Henryk Jasiorowski**, marszałek Województwa Lubelskiego – **Arkadiusz Bratkowski**, przewodniczący Sejmiku Województwa Lubelskiego – **Marek Tęcza**, wicewojewoda lubelski – **Adam Wilczewski**, wiceprezes NK PSL – **Tadeusz Sławecki**, dyrektor WODR Lublin – **Adam Urbaś** i prezes Lubelskiej Izby Rolniczej – **Robert Jakubiec**.

Uroczystość rozpoczął ok. godz. 10 gospodarz dożynek – wójt gminy Krzywda **Tadeusz Warda**, który serdecznie powitał wszystkich gości. Następnie biskup siedlecki **Henryk Tomasiak** odprawił okolicznościową mszę świętą. Dorodny bochen chleba złożyli na ręce księdza biskupa i marszałka Wojewódz-

twy Lubelskiego starostowie dożynek – **Zofia Czubek** ze Stani na i **Jan Mateńko** z Fiukówki w gm. Krzywda.

Po mszy św. odbył się konkurs wieńców dożynkowych. Przed liczną zgromadzoną publicznością przewinał się barwny, rozśpiewany korowód rolników z najdalszych nawet stron naszego województwa. Jury miało trudne zadanie. Spośród 47 pięknych, o

najróżniejszych kształtach wieńców wybrano i nagrodzono 5: wieniec starostwa Łuków, starostwa Puławy, gminy Serokomla, wsi Kożuchówka i Drożdżak. Uroczystości towarzyszyła Orkiestra Dęta Łukowskiego Towarzystwa Muzycznego im. Antoniego Próchniewicza.

Już po południu, po wystąpieniach zaproszonych gości rozpoczęła się część artystyczna, w której wzięło udział 18 zespołów, między innymi Zespół Tańca Ludowego UMCS z Lublina i Zespół Pieśni i Tańca Ziemi Lubelskiej. Jedną z większych atrakcji dożynek były pokazy akrobacji lotniczej i skoki spadochronowe w wykonaniu członków Aeroklubu Lublin.

Przez cały dzień można było zwiedzać wystawy, których na placu dożynkowym było ok. 50. Swoje osiągnięcia prezentowały gminy i miasta powiatu łukowskiego, a także odległego od nas powiatu Krasnystaw. Nie zabrakło też wystawy Ośrodka Doradztwa Rolniczego. Można było u nas obejrzeć kolekcję odmian zbóż, ziemniaków i kukurydzy, a także jabłek, pomidorów i papryki. Wszystko było pięknie udekorowane kwiatami, a na straży stały 2 koty z siana, które otrzymaliśmy w prezencie od jednej z rolniczek. Uwagę zwiedzających przyciągał też ul z pszczołami. Każdy mógł bezpiecznie, przez szybę przyjrzeć się owadom i przy okazji dowiedzieć się ciekawych szczegółów o życiu pszczoł.

Pogoda była piękna, co sprzyjało spacerom. Teren wystawy odwiedziło ok. 10 tys. osób. Dożynkowa niedziela zakończyła się zabawą ludową w Domu Strażaka w Krzywdzie.

Elżbieta Kędziora

Wpływ pasz z użytków zielonych na koszty produkcji zwierzęcej

W dobie dążenia do gospodarki rynkowej i nader szybkiego wzrostu cen środków produkcji rolniczej, szczególnie ważną podstawą decyzji produkcyjnych powinien być rachunek ekonomiczny. W Polsce większość gospodarstw indywidualnych cechuje duże rozdrobnienie. Oznacza to, że dysponują one zbyt małymi zasobami ziemi do celów specjalistycznego chowu krów mlecznych i bydła mięsnego, jeżeli brana jest pod uwagę ekonomicznie optymalna wielkość produkcji. Na ogół powyższy defekt gospodarstw nadrabia się dążeniem do maksymalizacji planowania upraw paszowych. Niestety, jednak zbyt często pomija się potencjał produkcyjny trwałych i przemiennych użytków zielonych, któ-

re mogą dostarczać plonów taniej paszy (zob. tabela 1). Na dobrze zagospodarowanych i pielęgnowanych łąkach można zebrać nawet ponad 12 t siana z 1 ha, a z pastwisk ponad 40 t zielonki z 1 ha. O tym, że są to pasze tanie decyduje brak corocznych nakładów na orkę i obsiew powierzchni, dobrze wykorzystywane przez trawistą roślinność nawożenie mineralne i organiczne oraz raczej sporadyczne korzystanie ze środków ochrony roślin. Warto również zwrócić uwagę, że w przypadku przemiennych użytków zielonych, co kilka lat uzyskujemy bardzo dobre, wzbogacone w próchnicę stanowisko w płodozmianie. Natomiast pasza z łąk i pastwisk przyczynia się do produkcji cennego w gospodarstwie obornika.

Rejon byłego woj. białkopodlaskiego charakteryzuje się dużym udziałem użytków zielonych w użytkach rolniczych. Obecnie część z nich jest zaniedbana i w

wielu środowiskach brakuje świadomości o ich dużej wartości gospodarczej. W strukturze kosztów produkcji zwierzęcej pasze starowią około 45-75%, stąd naprawę warto poszukać źródła obniżenia kosztów produkcji właśnie na tego typu użytkach. W przypadku zakładania przemiennych użytków zielonych, można ograniczyć produkcję ziarna zbóż i uchronić się przed kłopotami ze zbyciem tego kosztownego produktu. Zalecamy propagować pastwiskowy sposób użytkowania, bowiem dostarcza on paszy zdecydowanie najtańszej oraz zapewnia zwierzętom słońce i ruch na wolnym powietrzu, co wpływa korzystnie na ich produktywność.

Niewątpliwie nieobojętny dla odbiorcy mleka jest fakt wysokich walorów technologicznych tego produktu uzyskanego od krów żywionych sianem i zielonką pastwiskową, co wpływa na jego konkurencyjność i cenę.

Wyszczególnienie	Koszt produkcji w zł na 1 ha	Liczba jednostek owsianych w plonie z 1 ha	Koszt 1 jednostki owsianej w zł
Jęczmień	536	3 216	0,16
Zyto	403	2 732	0,15
Owies	463	2 352	0,20
Buraki cukrowe	957	9 450	0,10
Ziemniaki	1 537	5 040	0,30
Siano łąkowe	233	2 560	0,09
Pastwisko	210	4 000	0,05
Kukurydza	580	7 562	0,08

Porady pszczelarskie

Dokarmianie pszczół na zimę powinno być zakończone około 15 września. Po wlaniu ostatniej dawki syropu i wybraniu jej przez pszczoły należy wyjąć z uli podkarmiaczki. Przy tej okazji można spojrzeć na skrajny plaster i sprawdzić, czy jest on na większości powierzchni wypełniony syropem. Jeśli tak nie jest, a ramkę tę obsiadają pszczoły, powinno się pozostawić podkarmiacz-

kę i wlać do niej wieczorem jeszcze jedną porcję syropu. Błędne jest przekarmianie rodzin, tj. podawanie więcej pokarmu niż wynika to z norm. Całkowite wypełnienie plastrów zapasem powoduje, że pszczoły do zawiązania kłębu mają praktycznie tylko uliczki między ramkami. Zwiększa to znacznie rozproszenie kłębu, a co istotniejsze, zmusza pszczoły do zupełnie zbędnego

*Dr hab. Bogusław Sawicki,
mgr inż. Urszula Pawlak-Woźna
- Akademia Rolnicza w Lublinie*

ogrzewania znacznej masy pokarmu, na którym siedzą. Zużycie pokarmu w pierwszym okresie zimy jest bardzo małe i w zasadzie jego wyraźny nadmiar utrzymuje się do lutego, a później dość mocno ogranicza matkę w czerwieniu. Stąd wniosek, że lepiej pszczołom dać mniej pokarmu niż przewiduje norma, aniżeli przekarmić je.

Wyjmując podkarmiaczki można też zorientować się, czy gniazdo nie jest za obszerne. Jeżeli widać, że pszczoły nie obsiadają skrajnej ramki, należy ją zabrać z ula. Nie moż-

na już wtedy przestawiać ramek, gdyż pszczoły same w trakcie karmienia rozkładają sobie prawidłowo pokarm w gnieździe.

Wyjete z uli podkarmiaczki najlepiej jest od razu wyczyścić i umyć. Nie należy pozostawiać w nich resztek syropu, gdyż sfermentują one w magazynie.

Po wyjęciu podkarmiaczek nie zakłada się w ulach dodatkowego ocieplenia (oprócz tego, które jest w nich przez cały sezon). Jedyne ocieplenie powinny więc stanowić słomiane maty boczne, a od góry poduszka lub 2-3 miękkie płyty pilśniowe. Nadmierne ocieplanie gniazd jest częstym błędem. Nie jest ono niebezpieczne, gdy zima jest mroźna. Jeżeli jednak jest ona stosunkowo łagodna, to nadmierne ocieplanie gniazd jest szkodliwe. Stwierdzono, że w ulach z ciasnymi i zbyt mocno ocieplonymi gniazdami w łagodne zimy przemiana materii w rodzinach jest tak intensywna, że powoduje gorszy ich rozwój wiosną na skutek wyczerpania pszczół. Nadmierne

ocieplenie gniazd wiąże się często z ich zawilgoceniem.

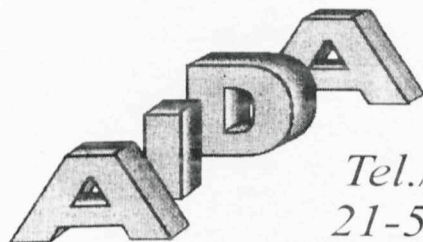
Bardzo niekorzystna jest sytuacja, w której po skończeniu dokarmiania w ulu znajduje się dużo czerwiu i matka czerwi nadal. Stwierdzono, że pszczoły wygryzające się tak późno źle zimują i często one właśnie dominują w osypie zimowym. Poza tym starsze pszczoły obarczone karmieniem larw też znacznie krócej żyją. Stwierdzono na przykład, że pszczoły, które były karmicielkami przed zimą, żyły średnio 60 dni, podczas gdy przeciętne życie tych, które nie karmiły larw, trwało 188 dni. Poza tym stwierdzono, że pszczoły jesienią zjadają ok. 30% czerwiu pszczelego w różnym wieku. Jeżeli więc okazuje się, że mimo zakończenia dokarmiania pszczoły wychowują nadal znaczne ilości czerwiu (dzieje się tak np. w czasie cieplej jesieni, zwłaszcza u pszczół rasy kaukaskiej), dobrze jest usunąć górne ocieplenie i zwiększyć wentylację gniazd przez poszerze

nie wylotów lub otwarcie wylotów zapasowych. Dopiero po nastaniu mrozów ocieplenie można znowu założyć, a wylotki nieco ścieśnić. Według zaleceń na 1 ramkę zimującej rodziny powinno się pozostawić 1 cm² wylotu. Wydaje się jednak, że jest to niezbędne minimum. Lepiej, gdy wylot jest trochę za duży niż za mały. Dlatego też po zakończeniu karmienia gdy ryzyko rabunków nie jest już tak duże, wyloty można nieco powiększyć. We wrześniu i październiku bardzo często do uli o zbyt wysokich wylotkach dostają się myszy. Mogą zniszczyć w ulach maty, większość plastrów, a i straty wśród pszczół są często tak duże, że rodzina zimująca w towarzystwie myszy nie jest produkcyjna na wiosnę. Wylot powinien mieć więc stałą wysokość nie większą niż 8 mm i regulowaną szerokość.

Opracowali specjaliści

ODR ds. pszczelarstwa:

Małgorzata Lewandowska, Marian Kalabun, Krzysztof Osielski.

"AIDA" SP. Z O.O.

Tel./fax (0 83) 343 77 57, 344 33 95, 342 02 60
21-500 Biała Podlaska ul Gwardii Ludowej 17b

OFERUJE

- * Pasze i koncentraty firmy "Cargill"
- * Nawozy wapniowo-magnezowe
- * Nawozy sztuczne
- * Styropian
- * Automaty paszowe, opryskiwacze
- * Preparaty mlekozastępcze i dodatki witamin.
- * Nawóz dogłębowy RSM 32%
- * Środki higieny "Eutra"
- * Wykonanie biznesplanów na przedsięwzięcia gospodarcze

Możliwość zamówień telefonicznych

Biała Podlaska
Dąbrowica Mała
Zaliscze
Chybow
Olszanka

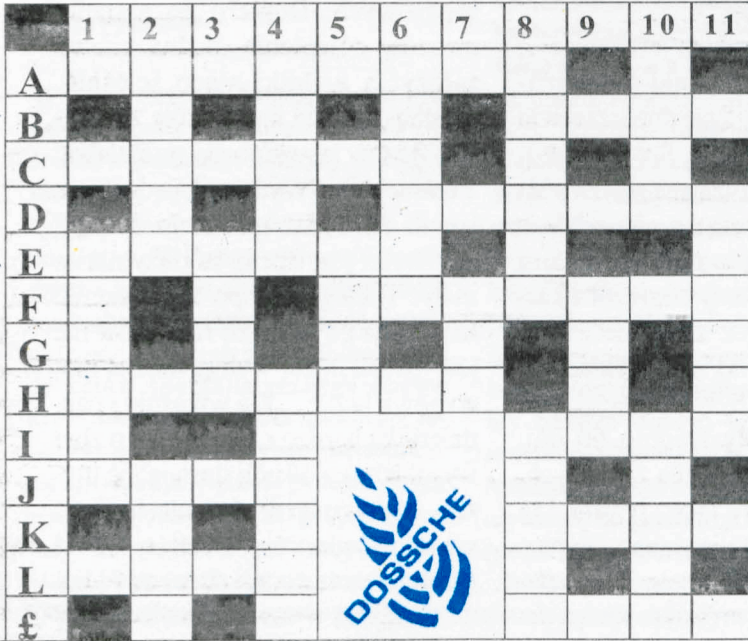
Możliwość zakupu na raty

Magazyn ul. Gwardii Ludowej 17b-kierunek Sielczyk dojazd linią nr.9.

KRZYŻÓWKA

9/99

Wśród uczestników którzy nadesłali prawidłowe rozwiązanie krzyżówki nr.9/99 do dnia 10/ 10 1999 r. rozlosujemy worek paszy ufundowanej przez firmę DOSSCHE.

Podajemy wykaz oferowanych pasz:

DLA TRZODY:

Prestarter 25 kg dla prosiąt.
 Starter 50kg dla warchlaków o wadze 15-35 kg
 Grower 50kg dla warchlaków o wadze 35-70 kg
 Finisz 50kg dla tuczników o wadze pow 70 kg

DLA DROBIU:

Mieszanka dla kurcząt 25 kg 0 - 6 tygodni
 Mieszanka extra dla niosek 50 kg

Dla BYDŁA:

Granulat dla cieląt 25 kg
 Dla bydła mlecznego Extra 50 kg

Prosimy przesłać rozwiązanie krzyżówki na karcie pocztowej na adres redakcji wraz z wyborem proponowanej paszy. Rozwiązania bez wyboru paszy nie będą uwzględniane. Za rozwiązanie krzyżówki nr 6/99 "Boże Ciało- skocz do wody śmiało" nagrodę w formie 1 worka paszy : "Starter" wylosowała Pan: Woźniak Józef zam. Wola Tulnicka 21-220 Siemień.

Sponsorem krzyżówki jest:

DOSSCHE POLAND PASZE KONCENTRATY, PREMIXY

Przedstawiciel PIOTR LIMOWSKI tel.0 90 227 523

POZIOMO: A-1) Drugie podejście do egzaminu, B-8) Wyływa z krateru. C-1) Brak siły. D-6) Miasto w mazowieckim.. E-1) Pochodzi z Sejmu. F-5) Ładny i pachnie. H-1) Namysł, zastanawianie się. I-8) Bezogonowy płaz. J-1) Ćwiczenie na uspokojenie. K-8) Coś z hydrauliki. L-1) Uprawiane lub zachwaszczane. L-8) Skutek kary.

PIONOWO: 1-E) Monarchia lub republika. 2-A) Zboże na płatki. 2-J) Ryba polskich rzek. 3-E) W długopisie. 4-A) Rozładunkowa przy torach. 4-H) Powinien być na głowie panny młodej. 5-E) Rzeka w Polsce. 6-A) Imię męskie. 7-F) Gatunek wierzby. 8-A) Północny stan USA. 8-I) Przy starej studni. 9-F) Ozdobny igłak. 10-A) Jabłko lub pomidor. 10-I) Wełniany rogal. 11-D) Fryderyka, polska piosenkarka.

Hasło:

G-1	C-10	J-1	F-3	I-8	H-9	D-2	D-8	£-9	C-3	£-2
-----	------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Opracował Jerzy Mędra

ADRES REDAKCJI:

Grabanów 21-500 Biała Podlaska
 Tel. Biała Podlaska (0 83) 343 37 92,
 Dyrektor (0 83) 341 12 55
 Fax (0 83) 343 81 98

WYDAWCA: OŚRODEK DORADZTWA ROLNICZEGO

ZESPÓŁ REDAKCYJNY: B. Mazurek, A. Żurkowska, A. Strąćicka, K. Laskowska, M. Lewandowski (red. Nacz), Kierownicy ZDR

Skład komputerowy: A. Mazur

Druk I. Wagner - Poligrafia ODR. Nr zamówienia 9/99/nakład 2200 egz.

Adresy i telefony Rejonowych Ośrodków

Biała Podlaska ul. Żeromskiego 3 tel.343 32 34
 Radzyń Podlaski ul. Dąbrowskiego 9 tel.352 84 06
 Parczew ul. Piwonia 50 tel.354 24 74
 Łuków ul. Czerwonego Krzyża 4 tel.(0 25) 798 39 58
 Wisznice ul. Warszawska 13 tel.378 22 49